

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Lyrika Antonína Klášterského v kontextu lumírovské generace

Vypracovala: Jitka Davidová
Vedoucí práce: prof. PhDr. Miloš Zelenka, DrSc.

České Budějovice 2014

Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity

Katedra českého jazyka a literatury

**LYRIKA ANTONÍNA KLÁŠTERSKEHO V KONTEXTU
LUMÍROVSKÉ GENERACE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jitka Davidová
České Budějovice
2014

Bakalářská práce

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

Autor: Jitka Davidová

Název: Lyrika Antonína Klášterského v kontextu lumírovské generace

Vedoucí práce: prof. PhDr. Miloš Zelenka, DrSc.

Obor studia: Bakalářské studium učitelství pro 2. stupeň ZŠ, český jazyk – anglický jazyk

České Budějovice, 2014

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Jitka Davidová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování panu prof. PhDr. Miloši Zelenkovi, DrSc. za jeho cenné rady, připomínky, ochotu a trpělivost při vedení mé bakalářské práce.

ANOTACE

Práce se bude zabývat interpretací lyriky Antonína Klášterského na základě jeho vybraných textů. Pokusí se stanovit vývojové místo básníka v rámci lumírovské generace a také specifikovat poměr Antonína Klášterského jako epigona k Jaroslavu Vrchlickému. Součástí práce bude také analýza výrazových prostředků, tj. poetiky Antonína Klášterského. Cílem bude také zhodnotit dosavadní stav poznání o básníkovi v odborné literatuře, tj. zachytit jeho recepční ohlas v české literární historiografii.

ABSTRACT

The thesis will occupy with the interpretation of lyrics of Antonín Klášterský pursuant his selected texts. The thesis will attempt to determine a developmental place of the poet within the Lumír's generation and also to specify the situation of Antonín Klášterský as an epigone of Jaroslav Vrchlický. A component of the thesis will be an analysis of means of expression, i.e. the poetics of Antonín Klášterský. The aim of the thesis will be also to evaluate previous state of knowledge about the poet in special literature, i.e. to notice Klášterský's reception response in Czech literary historiography.

OBSAH

ÚVOD	8
1 ŽIVOT A DÍLO	9
1.1 Život.....	9
1.2 Dílo.....	13
2 NEPOKOJE MEZI RUCHOVCI A LUMÍROVCI	18
2.1 Jaroslav Vrchlický.....	18
2.2 Almanach Máj.....	19
2.3 Konflikt	20
2.4 Almanach Ruch.....	20
2.5 Ruchovci	21
2.6 Eliška Krásnohorská	21
2.7 Vrchlický o Klášterském.....	25
2.8 Vrchlický překladatel.....	26
3 VLASTNÍ INTERPRETACE LYRIKY ANTONÍNA KLÁŠTERSKÉHO.....	27
3.1 Sny a Toulky	28
3.2 Cestou podle Moře	34
3.3 Pražské motivy	37
ZÁVĚR	45
SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ.....	47

ÚVOD

Cílem mé práce je interpretovat lyriku Antonína Klášterského, pokusím se ji zařadit do literárně-historického kontextu lumírovské generace. K tomu mi pomůže nahlédnutí do básníkovy života, rozeberu jeho životní cestu a vysvětlím, kdo vlastně Antonín Klášterský byl.

Jeho jméno si zaslouží velkou pozornost v české literatuře. Dozvíme se, že Klášterský působil jako libretista, překladatel a organizátor literárního života. Vystudoval práva a patřil k zakladatelům literárního spolku Máj. Angažoval se i jako spoluredaktor Sborníku společnosti J. Vrchlického. Jeho aktivity, profese a vysokou vzdělanost nelze v literatuře druhé poloviny 19. století přehlédnout.

Práce je rozdělena na tři oddíly. V prvním budu rozebírat jeho život. Pokusím se dát dohromady jeho životní kroky z různých útržků publikací, bohužel se o Klášterském v žádné odborné publikaci mnoho nedočteme, a tak jako největší přísun informací čerpám ze vzpomínkové knihy jeho přítele Jana Vrby. Dále pak využiji především *Český biografický slovník XX. století*, *Dějiny České literatury* a *Sto tváří z jihočeské kulturní historie* od Dagmar Blümlové.

V druhé části bakalářské práce vysvětlím ruchovsko-lumírovské rozpory. Mezi těmito dvěma proudy vznikl národní boj. Dusná atmosféra ve společnosti nastala díky tomu, že jedni se chtěli otevřít světu a druzí uzavřít. V této části čerpám zejména z publikací, které se zabývají ruchovci a lumírovci, dále pak využiji publikaci *Vrchlickému nablízku* od Alberta Pražáka a jádrem věci je kritika *Obraz novějšího básnictví českého* Elišky Krásnohorské. Pro vysvětlení nepokojů budu čerpat i z publikace *Dějiny literatury III.*, *Průvodce po dějinách české literatury*, *Panorama české literatury*. Také se budu v této části zabývat hlavním představitelem lumírovské generace, Jaroslavem Vrchlickým.

V poslední části této práce se pokusím interpretovat lyriku Antonína Klášterského. K rozboru v této praktické části pomocí přímé metody zachytím jeho básnickou tvorbu. Básně budu rozebírat ze třech sbírek. A to: *Sny a Toulky*, *Cestou podle Moře* a jako poslední zvolím *Pražské motivy*. Uvedu zde příkladové básně, vysvětlím téma básně a zobrazím básnické figury.

1 ŽIVOT A DÍLO

1.1 Život

Český básník a překladatel, Antonín Klášterský, se narodil 25. září 1866 v Mirovicích, okresu Písek. Zemřel v Praze 3. října 1938.¹

Toník byl křehké a citlivé dítě. Pokud nebyl zrovna nemocný, přivodil si originální úrazy. Způsobil si například otřes mozku pádem na ozdobný knoflík pohovky nebo otravu z přejedení se jader meruňkových pecek. Když začal chodit do školy, byl často doma v posteli než ve školní lavici. Maminka pak musela chodit do školy na povolání učitele. Učitel nad jeho zameškanými hodinami vrtěl hlavou, ale maminka syna vše doučila.²

Prázdniny pro Klášterského měly léčivý účinek. Trávil je u strýce v Kněževsi u Prahy. Tamní pobyt měl ale i stinné stránky. Strýc totiž trpěl představou, že musí synovce zdokonalit v latině. Chlapci se zalíbila knihovna plná krásných knížek a začal tak spřádat svou představu básnické budoucnosti. Prázdniny si užíval Klášterský také u babičky a dědy v rodných Mirovicích. Od svých třinácti let chlapec jezdil i k druhému strýci do Osova v půvabném kraji pod Brdy. Rád se toulal po lesích a pozoroval zvěř pijící z lesních tůní nebo ho zaujali modrá šídla. Když jednou chlapec šídlo nechtěně zabil, připadal si jako vrah. V hrůze proto z místa utekl. A když za sebou spatřil další šídlo, byl přesvědčený, že je to šídlí muž, který letí pomstít svou družku. Ta představa ho děsila ještě po letech. V té době už bylo jasné, že senzitivní chlapec bude básníkem.³

Mimo jiné byl Klášterský i libretista, překladatel a organizátor literárního života. Po té co odmaturoval a vystudoval práva v roce 1894, pracoval jako koncipista zemského výboru. Mnoho sil věnoval organizačním záležitostem literárního a kulturního života. Od roku 1888 patřil k zakladatelům literárního spolku Máj, ve kterém si jako jeden z hlavních úkolů uložil penzijní zajištění českých spisovatelů. Jeho právnická zkušenost byla zde užitečná. Angažoval se i jako spoluredaktor Sborníku

¹TOMEŠ, Josef. Český biografický slovník XX. století, 2 (K-P), 1999, Paseka

²BLŮMLOVÁ, Dagmar. *Sto tváří z jihočeské kulturní historie*. Pelhřimov; LA PNP Staré Hrady, fond Č. Zíbrt, dopisy A. Klášterského Č. Zíbrtovi, 2000.

³BLŮMLOVÁ, Dagmar. *Sto tváří z jihočeské kulturní historie*. Pelhřimov; LA PNP Staré Hrady, fond Č. Zíbrt, dopisy A. Klášterského Č. Zíbrtovi, 2000.

společnosti J. Vrchlického v letech 1915 až 1934. Zabýval se zejména vlasteneckou, přírodní a milostnou lyrikou. Svůj čas věnoval i dětské literatuře.⁴⁵

Klásterský rád pomáhal mladým i starším spisovatelům v tísní. Byl to člověk velice ochotný a dobrotivý. Působil několik let jako člen v ředitelství Svatobora. Ujišťoval žadatele, že se nemusí stydět, když měli finanční problémy. Funkci předsedy zastával také ve Společnosti přátel antické kultury a byl členem spisovatelského družstva Zvonu, do kterého přispíval dlouhou řadu let.⁶

Kus práce odvedl Klásterský také v České akademii, kam byl zvolený roku 1897. Byl jejím řádným členem a později tajemníkem pro oblast literatury. Vypracoval dlouhou řadu stanov rozmanitých fondů, které byly zřízeny při této instituci buď věnováním nebo odkazy. Jeho prací je také jednací řád odboru IV. třídy i řád soutěžní. Mimo to se účastnil i prací při změně stanov České akademie.⁷

Vedle publikování v různých časopisech vydával jednu básnickou sbírku za druhou. Jeho poezie zobrazovala dobu svého vzniku. Vycházela z lyriky lumírovců, ale byla pochopitelně ovlivněna tehdejšími básnickými směry, například tzv. realistickým žánrem podle vzoru francouzského básníka Françoise Coppéa (1842 -1908), což je krátký básnický útvar na rozhraní mezi epikou a lyrikou z obyčejného života, se sociálními motivy na straně jedné a s obrázky přírody na straně druhé. Jeho lyrika opěvovala přírodu, vlast a později i jeho vlastní rodinný život. V jeho básních se také objevovalo téma tajemství, nálad, věčných otázek o smyslu bytí. První jeho sbírky vycházely na začátku devadesátých let devatenáctého století. Bylo to například Ptačí svět, Živým i mrtvým z roku 1889. Formou jeho básní byla především znělka neboli sonet. Druhou jeho oblíbenou formou byla siciliána neboli stanace, ve které se verše střídavě rýmují. I zde vycházel Klásterský ze svého vzoru Jaroslava Vrchlického. Některé jeho básně byly ovlivněné lidovou poezií, například ve sbírce České balady a romance z roku 1913. V Chodských písních z roku 1926, které psal chodským nářečím, konzultoval především s J.Š.Baarem.⁸

Po smrti Jaroslava Vrchlického byla jeho zásluhou založena Společnost Jaroslava Vrchlického, jejíž sborník od počátku redigoval. Po smrti Josefa Thomayera

⁴⁵BLŮMLOVÁ, Dagmar. *Sto tváří z jihočeské kulturní historie*. Pelhřimov; LA PNP Staré Hrady, fond Č. Zíbrt, dopisy A. Klásterského Č. Zíbrtovi, 2000.

⁵ Český biografický slovník XX. století, 2 (K-P), 1999, Paseka

⁶VRBA, Jan. *A. Klásterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

⁷VRBA, Jan: *A. Klásterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

⁸LEBROVÁ, Dobromila. Antonín Klásterský: básník, překladatel, *Pozitivní noviny* [online]. 2008. Dostupné na WorldWide Web: <<http://www.pozitivni-noviny.cz/cz/clanek-2008100021>

se stal jejím předsedou a byl i v této funkci jedním z nejagilnějších členů. Klášterský byl oddaným přítelem Vrchlického a i po jeho smrti věnoval mnoho úsilí tomu, aby zůstaly zachovány všechny památky na největšího českého básníka ve Vrchlického muzeu. Vrchlický zemřel v Domažlicích, kde asi čtyři roky po jeho smrti zůstal zachován jeho pokoj, kde zemřel v Prunarově domě na náměstí. Za války potřeboval majitel domu právě tuto místnost, a tak byl pokoj přestěhovaný do městského muzea v Domažlicích, kde mu byla věnována zvláštní místnost. Klášterský ale nebyl spokojený a od svého prvního pobytu na Chodsku léta usiloval, aby nábytek byl vrácen do původní místnosti a s majitelem domu byla uzavřena nájemní smlouva. Jménem Vrchlického nabízel část úhrady. To se však nepodařilo a pokoj Vrchlického zůstal nadále v městském muzeu a po čase byl s celým muzeem přestěhován do Chodského hradu.⁹

Jako právník se zabýval otázkami zlepšení autorského práva, pracoval v podpůrném spolku spisovatelů Svatobor, byl dlouholetým tajemníkem IV. - literární - třídy České akademie, spoluzaložil Společnost Jaroslava Vrchlického a stal se redaktorem jeho Sborníku. Po smrti J. Vrchlického a J. V. Sládka roku 1912 byl pověřen řízením Sborníku světové poezie, jediné reprezentativní knihnice sledující v Čechách evropskou a zámořskou poezii.¹⁰

V úřední činnosti se Klášterský zabýval věcmi okresními a stavebními. K tomu pečoval o okresní hospodářské záložny, které vznikly z bývalých peněžních fondů. Tato úloha byla pro Klášterského náročná, protože vídeňská vláda naléhala na zavedení pořádku. Před Klášterským zde pracoval Dr. Josef Pilař, který vypracoval i návrh zákona, kde shrnul všechna starší zákonná ustanovení o kontribučních fonděch. Vláda ale návrh neschválila, žádala totiž o vysvětlení nejasností a odstranění některých věcí. To provedl Klášterský. Po konečném schválení zákona mu připadla starost o o vybudování sítě peněžních ústavů, které mohou být pevnou oporou a dobrými služebníky zejména zemědělcům a tím i novou a pevnou základnou složky národa. Ústavy byly vedeny neodborně a nedbale.

Klášterský tak poznával, do jak velkých obtíží se dostával. Největším kamenem úrazu byl nedostatek důkladných revizí jejich hospodaření. A tak zavedl pravidelné odborné revize zemské. Při této činnosti se Klášterský nevzdal ani ryze právnických prací ve věcech stavebních.¹¹

⁹VRBA, Jan. A. *Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

¹⁰VRBA, Jan. A. *Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

¹¹VRBA, Jan. A. *Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

Podílel se i na vypracování nového stavebního řádu pro Prahu. Prostudoval tehdy všechny řády větších měst Evropy. Stavěl se zejména proti bezduchému navrhování kolmo se křižujících ulic. Dbal na to, aby veřejné budovy byly výhodně umístěny. Zvláštní zájem věnoval i zachování starých a památných staveb. Pokusil se zachránit pražský Dienzenhoferovův pavilonek, který měl být odstraněn. Tehdy se vzbouřil celý stavební odbor a Klášterskému se podařilo krásnou památku na chvíli zachránit. Pak byl pavilonek odstraněn při stavbě mostu. Stejně se mu podařilo zachránit s trvalým úspěchem zahradu Kinských, když jí hrozilo rozparcelování.¹²

Úřední činnost Klášterského byla tedy nejen rozsáhlá, ale i namáhavá. Přes to však na ni rád vzpomínal a rád o ní vyprávěl. Hlavně proto, že mezi úřednictvem zemského výboru vládl družný a přátelský duch, jakého v kruzích literárních nepoznal. Byl to člověk, který miloval slunečnou pohodu a upřímné přátelství si cenil nade vše. V době, kdy pracoval, jako úředník si oblíbil Dr. Emila Háchu. Presidenta, který vstoupil do služeb zemského výboru v březnu 1889 a Klášterský ho uváděl do praxe. Rozuměli si proto, že Hácha byl vybavený neobyčejnou znalostí práva a měl pronikavý pohled, díky kterému se dobral každého problému. Přátelství navázal Klášterský i s J. Š. Baarem. Baar působil na venkově jako farář. Jan Vrba o Klášterském napsal, že se o něm dozvěděl právě od Baara.

„Poslechni tuhle jsem slyšel, že jsi také znamenitý právník a na slovo vzatý odborník ve věcech peněžních ústavů,“¹³ Klášterský nepřekvapeně odfoukl kouř ze svého portorička a pokračoval:

„To Ti jistě řekl nějaký literát. To máš tak! Literáti o mně říkají, že jsem znamenitý právník – a právníci zase, že jsem znamenitý básník. A tak sám nevím, co jsem vlastně znamenitého,“¹⁴

Z paměti Klášterského na které vzpomíná Vrba vyplývá, že jako každý syn měl radši otce než matku. Nezapírá ale, že s otcem v ledačem nesouhlasil. Čím byl ale Klášterský starší, tím chápal a ctil otce víc a víc. Nad hrobem se k němu pak obracel jako k jedinému člověku, který mu porozuměl. Rodina Klášterských nebyla dobře finančně zajištěna. A po smrti otce Klášterského se tísnivá situace ještě zhoršila. Starší děti se měly uplatnit v praktickém životě, aby mohly podporovat finančně matku i mladší sourozence. Klášterský podporoval mladší sestru Annu, která se později stala

¹²VRBA, Jan. *A. Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

¹³ VRBA, Jan. *A. Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.(s.30)

¹⁴VRBA, Jan. *A. Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

literární učitelkou. Sourozenecká láska ze strany sestřiny nabyla formy až úzkostlivého lpění jednoho na druhém.¹⁵

Životem Klášterského procházela veliká láska, kterou nemohlo nic překonat, protože vyrostla pozvolna z přátelství. Básníkova matka měla přítelkyni, se kterou se v Praze stýkala. Obě rodiny k sobě přilnuly, a tak se Klášterský seznámil s její dcerou Antonií Říhovou. Napřed ale netušil, že je to družka, která ho bude provázet celým životem. Stala se učitelkou jako Klášterského sestra a z nevelkého příjmu musela pomáhat matce, protože hmotné poměry u Říhů byly podobné jako u Klášterských. Básníkova milá musela však po matčině smrti splácet dluh. Matka si totiž vypůjčila peníze, když provdávala druhu dceru. Antonie musela podporovat i svého bratra. Bylo to v době, kdy Klášterský sloužil ještě u zemské školní rady a zápasil se stejnými rodinnými problémy. Když Klášterský začal častěji navštěvovat Toničku, lekla se jejich sblížení jeho matka. Měla obavu, že by mohla přijít o finanční podporu svého syna. Zrovna tak se bála i Klášterského sestra Anna. Byli to ale zbytečné obavy. Pár si o hmotných poměrech a závazcích svých rodin brzy promluvil. Básníkova milá pronesla, že se vdávat nebude, dokud nevyrovná matčin dluh a sama si nenašetří na vlastní výbavu. Čekání Klášterského neodradilo. Čekal na ni dlouho.¹⁶

Ještě než se oženil, podnikl básník několik cest. Cestoval i po svatbě. Roku 1896 a potom znovu roku 1898 podnikl cestu do Bavor, Švýcar a do Itálie. Od roku 1924 zajížděl pravidelně na Chodsko.¹⁷

Jeho manželství bylo klidné. Klášterským se narodily dvě děti. Syn Ivan roku 1901 a dcera Eva 1904. Pohodu narušovala Klášterskému jen jeho sestra, která se s jeho chotí nikdy nesmířila a na svého bratra se stále hněvala. Když chtěla babička vidět vnoučata musela je navštívit, když sestra Anna Klášterského byla pryč. Klášterský to těžce nesl. Měl hluboký smysl pro rodinný život.

1.2 Dílo

V jednotlivých lyrických sbírkách jsou básně, které reflektují Klášterského život do doby sňatku. Psal i básně milostné a vysloveně erotické. Ale tyto básně nepatří mezi zvlášť výrazná umění. Jsou to snové představy, které chtěl Klášterský prožít nebo jsou

¹⁵VRBA, Jan. A. *Klásterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

¹⁶VRBA, Jan. A. *Klásterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

¹⁷KLÁŠTERSKÝ, A. *Malá regionální bibliografie*. Edice Krajské knihovny České Budějovice, 1971.

to dojmy z prchavých příhod. Naproti tomu psal básně národního a vlasteneckého rázu. Tyto jsou psané mnohem intenzivněji a přesvědčivěji s Nerudovským procítěním.¹⁸

„Mám tu namysli jeho tvorbu až po dobu sňatku. A již v té době se objevují v jeho poesii čísla motivů dětských a rodinných. Právě tato struna byla dosud v jeho díle kupodivu přehlížena, ačkoli jsou to věci nejlepší toho druhu v naší poesii. Nejsou to skladbičky jen drobné, neboť patří mezi ně i Idylka Ptáčnickova, zařazená jako poslední číslo v Epických básních.“¹⁹

Po úspěšném vstupu do literatury se rozpoutala proti Klášterskému prudká kampaň, která ho málem odradila od další literární činnosti. Básník měl ale spoustu přátel, kteří ho bránili. Čelil posměchům, ale od psaní se nenechal odradit. Vnitřní jistoty mu dodávala spokojená domácnost.²⁰ Klášterský se znal například s Otokarem Březinou.²¹

„Velký náš básník striktně prohlásil, že mu bylo současnou kritikou hrubě a křivě ublíženo. Podle jeho soudu byl Klášterský básník ryzí a bohatě citový. Zdálo se mu sice, že právě přemíra citu ho často strhla ke zpracování motivu, nad nímž nedosti znalí potom ohrnul rty, a zdůraznil, že ten osud stihl i nejlepší básně jeho a z ovzduší rodinného a dětského, v nichž byl Klášterský mistrem.“²²

Na důkaz toho uváděl Březina básně Klášterského, kde se zaobírá Klášterský svým otcem, dětmi, i k ženě. Usoudil, že tyto básně nebyly dost zváženy, protože byly napsány v době, kdy si literatura oblíbila opěvování lehkého flirtu nebo dokonce nezodpovědné cizoložství než aby se psalo o spořádaném manželském životě.

„Básně Klášterského s motivy dětskými vyzvedal stejně vysoko a prozradil mi tenkrát, že s nimi učinil dobrou zkušenost i jako učitel. Četl některé z nich ve své třídě a líčil mi, jak užasl, když viděl že děti těm veršům dobře rozuměly a s pohnutím dovedly vychutnati i citový jejich obsah. Výslovně pravil, že ho to samotného překvapilo a donutilo ony básně znovu pozorně pročísti, aby se nakonec poklonil umění, které dovedlo tak hluboce porozuměti dětské suši.“²³

Zatímco Evropou bouřila první světová válka, básník se odmlčel na čtyři roky. Na knižním trhu zavládla takzvaná stagnace. V té době trávil s rodinou prázdniny

¹⁸VRBA, Jan. A. *Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

¹⁹VRBA, Jan. A. *Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941. (s. 72)

²⁰VRBA, Jan. A. *Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

²¹VRBA, Jan. A. *Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

²²VRBA, Jan. A. *Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941. (s.73)

²³VRBA, Jan. A. *Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.(s.93)

v lesnaté krajině Na Hůrkách u Písku. Sluneční letní pohodu a zapadlé lesní zákoutí se prolíná v básnické sbírce Na Českém jihu. Roku 1920 vyšla sbírka Dojmy a nálady, kde také zachytil lásku ke krásným koutům jižních Čech. Když vydá Sonety Babího léta, roku 1926, plyne z jeho úst smířený a vyrovnaný povzdech. Klášterskému je totiž šedesát let a uvědomuje si, že se loučí s mládím.²⁴

„Dostává se mu v uznání vykonaného literárního díla čestného daru ministerstva školství a národní osvěty, a rodná jeho obec vedle udělení čestného občanství odměňuje se mu i zasazením pamětní desky na jeho rodný domek.“²⁵

Klášterský z každé cesty, které se zúčastnil, přinesl básnické sbírky. Roku 1924 strávil měsíc dovolené na Chodsku. Byl zasvěcený do celého kraje, poznal chodský lid a literaturu. Básník ovládal Chodský jazyk bulačinu, takže se domluvit i se starými Chody. Chodové byli podle něj v jádru dobří lidé, ale měli ostrý jazyk.

„Jednou ho rozdurdila bába, kterou potkal v lese ohnutou pod důkladnou otepí nasbíraných suchých větví. Básnické srdce mu nedalo, aby jí nepolitoval. Ale dopustil se při tom chyby, že ji nazval stařenkou. Připomínka stáří není na Chodsku ráda slyšena, neboť tu zní výtkou neschopnosti k práci. Proto se bába naježila a odsekla mu: Jakápa stařenka ha jakýpalituvání, dyk vy hužstetekyděrek!“²⁶

Vzhledem k tomu, že Klášterský rád cestoval a miloval přírodu, najdeme tyto motivy právě v jeho básních. Věnoval se i básním s motivy dětskými a psal básně z rodinného života, verše věnoval také poezii vlastenecké a národní.²⁷ Publikoval básnická díla v řadě nakladatelství, některá však zanikla. Většina jeho knih je dnes úplně rozebrána, některé vyšly jako soukromé bibliofilské tisky v nepatrném počtu výtisků. Díky těmto okolnostem je dnes nemožné shromáždit soubor jeho díla, i kdyby bylo vyvinuto sebe větší úsilí.²⁸

„Z přátelských hovorů vím, jak těžce nesl Klášterský tento stav, ale nikde nebylo ochoty věc napravit a on sám se po dvou marných pokusech se toho úsilí vzdal. A přece by bylo žádoucí, aby se jeho básnická žeň souborného vydání dočkala. Křivdy učiněné Klášterskému před desítkami let způsobily, že byl málo znám ve své vlastní generaci, málo znám zůstal i generaci následující – a dnešní mládež o něm neví téměř nic.“²⁹

²⁴VRBA, Jan. A. *Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

²⁵VRBA, Jan. A. *Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.(s.94)

²⁶VRBA, Jan. A. *Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941. (s.99)

²⁷VRBA, Jan. A. *Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

²⁸VRBA, Jan. A. *Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

²⁹VRBA, Jan. A. *Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.(s.110)

Jeho verše někteří skladatelé i zhudebnili. Byli totiž velice zpěvné. Například Vítězslav Novák ho roku 1923 požádá o libreto. Roku 1928 vyhověl básník podobnému přání hudebního skladatele J. B. Foerster. A v letech 1932 a 1933 napsal libreto k opeře Jánošík pro Karla Hábu. Básník se zde inspiroval zpracování Jiráskova ze Starých pověstí Českých. Mimo to psal Klášterský referáty o básnických knihách do Světozora, Zvonu, Máje, a publikoval i v časopise Lumír. Svě vzpomínky, které shrnul roku 1934, doplnil a vydal v knize *Vzpomínky a Portréty*.³⁰

V mládí publikoval pod pseudonymy Petr Jasmín a A.K. Lešan. Klášterský tvoří přechod mezi lumírovskou básnickou školou a tvorbou generace devadesátých let. Jeho tvorbu tvoří tři desítky knih. S největším ohlasem se setkal ve svých prvních sbírkách, v nichž uplatnil tzv. realistický žánr. V krátkých lyrickoepických skladbách zachycoval drobné děje z všedního života, především se v nich obrací k pražskému prostředí, k rodným jižním Čechám. Využije i ze zážitků z prázdnin, kde trávil své dětství. Použije i zážitky z cizokrajných cest.³¹

Z produkce Klášterského z devadesátých let sem řadíme například: *Spadalé listí*, *Poli a lesy*, *Droby života*, *Pražské motivy*, *Vzpomínky z jihu*, *Cestou podle moře*. Vyjimečné jsou *Sonety tiché pohody*, kde básník použije tematiku díkuvzdání za rodinné štěstí.³²

Vedle vlastní tvorby lyrických sbírek se Klášterský věnoval překladatelství. Už na gymnáziu se básník učil Francouzštinu, Italštinu a Polštinu. Díky J.V. Sládkovi se doučoval i angličtinu. A to tak, že četl anglickou literaturu a navštěvoval lektorská cvičení J.V. Sládka na univerzitě. Četl anglickou literaturu a chodil i na hodiny k soukromé učitelce. Klášterský po učitelově smrti dostal za úkol dopřeložit Shakespeara. Snažil se o co nejpřesnější překlad a práci bral zodpovědně.³³

Překládal tedy anglickou a americkou poezii. Básně Byronovy a Shelleyovy, hry a sonety Shakespearovi, sonety LeeHamiltona, také sonety Elizabeth Barret-Browningové. Ve vlastní tvorbě spojoval lidovou inspiraci s intimní a vlasteneckou reflexí a jako většina jeho současníků popisoval krajinu a drobné scénky ze svého

³⁰VRBA, Jan. *A. Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

³¹BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Sto tváří z jihočeské kulturní historie*. Pelhřimov, 2000.

³²BLÜMLOVÁ, Dagmar. *Sto tváří z jihočeské kulturní historie*. Pelhřimov, 2000.

³³VRBA, Jan. *A. Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

života. Napsal četné sbírky. Například: Ptačí svět (1889), Písňe z práce (1891), Pražské motivy (1893), Z českých žalmů (1911), V záři svobody (1923).³⁴

„V básnických překladech dbal až úzkostlivě zachování formy originálu, od něhož se neodvažoval uchýliti ani o stopu. Toho přesvědčivý doklad podal u Wildeovy Balady o žaláři v Readingu, která byla již dříve přeložena do češtiny Jiřím Živným. A jen z té příčiny překládá Klášterský báseň znovu. Zachováváje veršový rozměr originálu.“³⁵

V roce 1938 Klášterský ztrácí hlas. Lékaři poznali zákeřnou nemoc. Byla to zřejmě rakovina. Po prvním léčení se Klášterskému hlas vrátil, sice trošku zastřený, ale vrátil se mezi své přátele a ke své práci. Kouření však musel zanechat. Byl náruživý kuřák doutníků.³⁶ Ze svého pobytu v Domažlicích sdělil Klášterský dvě věty. „Stěžoval si mi na obtížné dýchání v noci a jím zaviněnou nespavost.“³⁷

Sotva se Klášterský dal dohromady, odjel na dovolenou do Chodska, aby se s milovaným krajem rozloučil. Věděl totiž o svém stavu. Potřeboval ale lékařské ošetření a dohled. Svěřil péči do rukou primáře domažlické veřejné nemocnice. Když dostal v srpnu záchvat, měl štěstí, že se projevil jen v mírné formě. A tak byl rychle převezen do Prahy na Bulovku, kde ho ošetřili. Byl operován, ale ani to nepomohlo zachránit život, který vyhasl 3. října 1938.³⁸

V jedné ze svých prvních knih napsal:

*„Však jestli plamen klesat počne spěchem
a bude zmírat, dříve plný krás,
kéž zavane cos ke mně velkým dechem
a shasí světlo – na jediný ráz!“³⁹*

Na to ve své závěti žádá, že pokud někdo promluví nad jeho rakví nebo hrobem, ať ho nedělá lepším, než byl a ať nedělá jeho dílo větším než bylo.⁴⁰

Básník je pochován ve Slavíně na pražském Vyšehradě. Mnohá města se pyšní ulicemi s jeho jménem. V Praze je jeho jedna ulice v Modřanech, jedna z hlavních ulic v jeho rodných Mirovicích. Jeho jménem se mohou pochlubit i ulice v Hradci Králové,

³⁴Voisine-Jechová, Hana: Dějiny České literatury, 2005, Jinočany, H&H Vyšehradská s.r.o.

³⁵VRBA, Jan. A. *Klásterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

³⁶VRBA, Jan. A. *Klásterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

³⁷VRBA, Jan. A. *Klásterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941. (s.131)

³⁸VRBA, Jan. A. *Klásterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

³⁹VRBA, Jan. A. *Klásterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.(s. 130)

⁴⁰VRBA, Jan. A. *Klásterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941.

Liberci, Brně, Teplicích, Ostravě, Domažlicích. Důvodem, proč se o básníkovi toho dnes moc neví, může být fakt, že vzhledem k jeho šlechtickému původu, nebylo vhodné v době komunismu o něm mluvit, ani se ve školách o Klášterském učít.⁴¹

2 NEPOKOJE MEZI RUCHOVCI A LUMÍROVCI

2.1 Jaroslav Vrchlický

Hlavním představitelem lumírovské generace se stal Jaroslav Vrchlický, vlastním jménem Emil Frida. Byl to významný básník této doby, vytvořil nejrozsáhlejší dílo české literatury, díky kterému získával především obdiv, následovníky a imitátory, vyvolával ale i nesouhlas a psal kritické reakce. Vrchlický byl slavnější než J. V. Sládek, ale jeho dílo nemá až tak významné postavení. Je považováno za nepřehledné, stylisticky čtenářům méně přístupné, také je popsáno jako eklektické, rétorické, lacině optimistické ve filozofických a úvahových partiích. Po námětové a ideové stránce snažil se básník distancovat od denních politických i jiných zápasů a snažil se usilovat o nezávislé umělecké stanovisko, o dokonalost a bohatost básnických forem a žánrů. Zásadní byl pro Vrchlického Lartpoullartismus spojený s odmítáním tzv. tendenčnosti (například vlastenecké, morální, náboženské) a toto bylo hlavní zásadou básnickových snah, i když za různých okolností Vrchlický tuto zásadu porušoval. Občas básník chtěl hodnotit události ze svého hlediska a také je glosovat. Vrchlický byl známý i tím, že psal formalistní poezii. Byla to oblast připomínající mistrovskou práci šperkaře směřujícího k ideálu „absolutního“ umění. Tak Vrchlický vytvořil zásobu uměleckých forem, a tím systematicky dovršil úsilí Josefa Jungmanna, a dalších. Vrchlický usiloval o vytvoření a dosažení bohatosti forem. Navíc chtěl zrovnoprávnit české básnictví s literaturami jiných národů. Zrovnoprávnění bylo záležitostí nejen formy ale i spíše myšlenkové originality a dokonalé umělecké syntézy.⁴²

Jako překladatel se Vrchlický orientoval na románskou a na francouzskou oblast, z ní si vybral například Viktora Huga, odpůrce monarchie a tyranie. První jeho knihou se stala právě sbírka s překlady Hugových básní v roce 1874. Po nich následovaly *Nové básně* a *Nové překlady*. Frankofilské zaměření souviselo se sympatiemi Českého národa s Francií a také s vyspělostí a kultivovaností francouzské literatury, která se Vrchlickému tak zamlouvala.

⁴¹ LEBROVÁ, Dobromila. Antonín Klášterský: básník, překladatel, *Pozitivní noviny* [online]. 2008. Dostupné na WorldWide Web: <<http://www.pozitivni-noviny.cz/cz/clanek-2008100021>>

⁴² POLÁK, Josef. *Česká literatura 19. století*. Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1990.

Kromě záliby ve virtuozitě forem byla pro Vrchlického oblíbená tvorba epických básní a sbírek, ve kterých po vzoru Huga zbasnil historické nebo mytologické děje. Od Vrchlického vyšly tedy dvě velká epická díla věnovaná otázkám filozofickým a dvě tragickým bojům o národní existenci. Díla vyznívají jak optimisticky tak pesimisticky. K Lumírovcům se mimo jiné řadil i Julius Zeyer.⁴³

V druhé polovině devatenáctého století již odezněl Bachův absolutismus, který trval devět let. Od roku 1851 do roku 1859. Tehdy se na výsluní dostávala naděje, národní sebevědomí a hrdost. Tyto vlastnosti byly téměř celé desetiletí utlačované. Lidé se nemohli svobodně projevovat. Vypadalo to, jako by se autoři druhé poloviny devatenáctého století snažili vymazat vzpomínky na tento režim. Autoři se je snažili přebít svou tvorbou.⁴⁴

*„ O velké tvůrčí síle tehdejších spisovatelů i o jejich citlivém sepětí s ústředními otázkami doby svědčí to, že jejich tvorba získala tak značný společenský dosah při upevňování a rozvíjení národního života a že si uchovává dodnes stálou estetickou cenu. “*⁴⁵

Veřejný a kulturní život se v této době začal příznivě rozvíjet. V roce 1861 byl založený pražský pěvecký sbor Hlahol, v roce 1862 Sokol a Svatobor, spolek, který se měl starat o sociální postavení spisovatelů. Rok 1862 byl velice významný, protože se otevřelo pražské Prozatímní divadlo. Mladá generace vystoupila v letech 1858 až 1862 se čtyřmi svazky Almanachu Máj. Redaktor prvního svazku byl Josef Barák, na ostatních byl jmenovaný Vítězslav Hálek. Ovšem Jan Neruda nemohl tehdy stát v čele, i když měl přední postavení v generaci, protože byl diskvalifikován nepříznivou kritikou Hřbitovního kvítí.⁴⁶

2.2 Almanach Máj

Almanach Máj poprvé vyšel v roce 1858, nesl si jméno Karla Hynka Máchy, ale tvůrci psali jinak. Nedrželi se Máchova stylu. Mácha byl velký samotář a nepochopený básník své doby, za to májovci spolupracovali s dalšími periodiky a vyhledávali kontakt se čtenáři. Mezi hlavní představitele májovců se řadili Josef Barák, Vítězslav Hálek, Jan

⁴³ POLÁK, Josef. *Česká literatura 19. století*. Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1990.

⁴⁴ BRABEC, Jiří a kol. *Dějiny české literatury III : Literatura druhé poloviny devatenáctého století*. 1.vyd. Praha – Nakladatelství Československé akademie věd, 1961.

⁴⁵ BRABEC, Jiří a kol. *Dějiny české literatury III : Literatura druhé poloviny devatenáctého století*. 1.vyd. Praha – Nakladatelství Československé akademie věd, 1961. (s.7)

⁴⁶ POLÁK, Josef. *Česká literatura 19. století*. Praha - Státní pedagogické nakladatelství, 1990.

Neruda, Václav Šolc, Adolf Heyduk. Jako spoluúčastníci byli jmenováni Jakub Arbes, Rudolf Mayer, Karolína Světlá, ale i Božena Němcová a Karel Jaromír Erben.⁴⁷

2.3 Konflikt

Tato doba ale přináší i vyostřený konflikt mezi kosmopolitou, tedy touhou přiblížit se kvalitě evropských či dokonce světových literatur. Problém nehýbe pouze českým literárním světem, ale vmísí se i do politického dění. Vládla strana Národní, která se dočkala rozmachu po pádu Bachova absolutismu. Strana propagovala takzvanou politiku pasivní resistance, která se zakládala na nepřítomnosti českých zastupitelů na říšském sněmu Rakouska-Uherska z důvodu nesouhlasu s nespravedlivým jednáním ze strany monarchie. Naopak velmi konzervativními byli staročeši. Ti si vymanili právo na autoritářské diktování.⁴⁸

Proti nim se vyhradili mladočeši, kteří zastávali Národní stranu jako liberální členové. Nesouhlasili s politikou pasivní rezistence, propagovali odpor aktivní. Konflikt se vyhroutil v roce 1874, v té době se mladočeši odtrhli od Národní strany a založili vlastní Národní stranu svobodomyšlnou. Ve společnosti se tak prohlubovala propast mezi názory, politikou, literaturou a svět politický se křížil se světem občanů..⁴⁹

Studenti začali utvářet spolkovou činnost, i když jim to školní řád nedovoloval. Dávali si krycí spolková jména, aby neměli problémy. Literární sdružení v roce 1868 vydalo ze Sládkovy redakce almanach Ruch k slavnosti položení základního kamene k Národnímu divadlu. Tato publikace byla už plánovaná v roce 1865, ale pro rakousko-uherskou válku byly odloženy divadelní slavnosti a tím i vydání Ruchu. Spolek Ruch se oficiálně utvořil v roce 1865. Provolání nového spolku znělo:

*„Národ, který literatury své si nehledí, uněhožto Umky nenalézají přístřeší, byt by na poli politickém těch nejskvělejších vítězství dobýval, jest vždy národem jen polovičatým, nemajícím bezpečné budoucnosti.“*⁵⁰

2.4 Almanach Ruch

Nejvýraznějším přispěvatelem almanachu Ruch byl Svatopluk Čech. Almanach byl symbolem národnosti, orientoval se hlavně na tradiční postoje. Jeho cílem bylo zachovat literaturu svobodnou, nedovoloval její ovlivnění cizím jazykem, zvláště německým. Ruchovští umělci byli zaměřeni na slovanskost, a tak se vymezovali proti

⁴⁷ VOISINE-JECHOVÁ, Hana. *Dějiny české literatury*. 1.vyd. Jinočany, Nakladatelství H&H Vyšehradská, s.r.o., 2005.

⁴⁸ BRABEC, Jiří a kol. *Dějiny české literatury III: Literatura druhé poloviny devatenáctého století*. 1.vyd. Praha – Nakladatelství Československé akademie věd, 1961.

⁴⁹ GALÍK, Josef a kol. *Panorama české literatury: Literární dějiny od počátků do současnosti*. 1. vyd. Olomouc – Rubico s.r.o., 1994.

⁵⁰ POLÁK, Josef. *Česká literatura 19. století*. Praha - Státní pedagogické nakladatelství, 1990.

zasáhnutí jazyků ze západních zemí do české národní literatury. Kromě Sládka a Čecha do almanachu přispívala Eliška Krásnohorská.⁵¹

V této době se začínalo formulovat i seskupení kolem časopisu Lumír, který vycházel od roku 1851, ale teprve mezi léty 1877-1898, kdy v jeho čele stál Josef Václav Sládek, se dostal do širšího podvědomí jako protivník almanachu Ruch. Mezi nejvýznamnější reprezentanty lumírovců patřil Jaroslav Vrchlický a Julius Zeyer. Tito představitelé byli pohlceni především francouzskou poezií a také parnasismem. Lumírovci nebyli zpočátku od ruchovců jednoznačně odlišitelní. Možná proto, že i ruchovci čas od času publikovali v Lumíru a naopak. Další jim společný aspekt byl fakt, že se obě skupiny drželi vlasteneckých ideálů. Bolavý kloub mezi nimi byl tam, kde se skupiny snažily naplňovat národní ideály.⁵²

2.5 Ruchovci

Ruchovci byli charakterističtí svým konzervatismem a zachovávali českou literaturu čistě slovanskou. Lumírovci se prezentovali jako kosmopolitní, vzhlíželi k literatuře západních národů. Zajímali se o literaturu francouzskou, španělskou, ale i anglickou. Zajímavé ale bylo, že například Eliška Krásnohorská, jako představitelka ruchovců, přeložila ChildeHaroldovu pout' od západního anglického autora G.G. Byrona. Jako další se vyjímal i lumírovec Vrchlický, ten přeložil dílo slovanských spisovatelů polského autora A. Mickiewicze či slovince A. Aškerce.^{53 54}

2.6 Eliška Krásnohorská

První, kdo přišel s kritikou lumírovského kosmopolitního zaměření byla Eliška Krásnohorská, která vyčítala ruchovcům přílišnou závislost na literatuře západního světa a nedostatek slovanských podnětů. Kritiky Krásnohorské se otiskávaly v časopise Osvěta. Ta byla zaměřená především na vlastenectví a vyhraňovala se vůči Lumíru. Kritika Krásnohorské, která se jmenuje Obraz novějšího básnictví českého, vyšla roku 1877 v časopisu Musea království českého. Krásnohorská nejprve zdůrazňuje

⁵¹ GALÍK, Josef a kol. *Panorama české literatury: Literární dějiny od počátků do současnosti*. 1. vyd. Olomouc – Rubico s.r.o., 1994.

⁵² GALÍK, Josef a kol. *Panorama české literatury: Literární dějiny od počátků do současnosti*. 1. vyd. Olomouc – Rubico s.r.o., 1994.

⁵³ VOISINE-JECHOVÁ, Hana. *Dějiny české literatury*. 1.vyd. Jinočany – Nakladatelství H&H Vyšehradská, s.r.o., 2005.

⁵⁴ GALÍK, Josef a kol. *Panorama české literatury: Literární dějiny od počátků do současnosti*. 1. vyd. Olomouc – Rubico s.r.o., 1994.

harmonický soulad mezi vlasteneckým duchem národa a českou poezií ze starších dob.⁵⁵

Recenze Krásnohorské se objevují v Osvětě kolem roku 1901 a s tím vstupuje do polemik o orientaci České literatury. Jejím orným polem zůstává Osvěta, i když vede Ženské listy. Literární novinky jaksi moc Krásnohorská nesleduje a upouští od nich. Články s literární tematikou píše jen ojedinele. Uvede nekrolog za Julia Zeyera, otiskne ho v roce 1901 v Osvětě. Také zveřejní recenze básní Antonína Klášterského, kterého značně přeceňovala. Její kritická činnost tedy spočívá v posuzování české poezie.⁵⁶

Krásnohorská vede různé polemiky s různými proudy v České literatuře. Již v sedmdesátých letech přichází první z etap, která se vyznačuje bojem za národní orientaci v umění. Krásnohorská chce zde čelit kosmopolitismu lumírovské generace. V duchu tohoto programu vede také polemiky s lumírovci a první boj o básnický odkaz Vítězslava Háška. V osmdesátých letech se kritička až na drobnosti jako je polemika rukopisů královédvorského a zelenohorského v literární kritice odmlčuje. Avšak ke konci osmdesátých let a na počátku devadesátých let se nanovo projeví jako ostrá kritička. Vede polemiky o realismu v naší literatuře a spory vede s českou literární modernou. Pře má především s J.S.Macharem a Leandrem Čechem. Poslední etapa její kritické činnosti spadá do druhé poloviny devadesátých let a prvního pětiletí nového století. Rozpory se nesou v duchu polemik namířených proti přijímání naturalismu a dekadence. Po té se ze zdravotních důvodů trvale odmlčuje jako literární kritička.⁵⁷

Podle ní bude dílo mladé generace brzy zapomenuto, zatímco starší čeští autoři nikdy nezmizí z podvědomí českého národa. I když jsou ve svém čase mladými autory znevažováni. Krásnohorská si ale nedovolí pohrdat mladou generací. Řekne, že autory mladé generace nepodceňuje a jejich talent nepopírá. Hlavní problém nachází v odklonu moderní poezie od národních tradic. Mladí autoři vychází z cizí literatury, což nemůže probudit sympatie a vnímavost pro poezii ze strany českých čtenářů. Krásnohorská stále zastává názor, že společnost má hledat témata vycházející z národních tradic. Tímto způsobem se může český národ znovu sjednotit. Apeluje na mladé básníky, že každý cizí básník je také jen básníkem národním svého vlastního národa. Podle ní by se měli snažit stát světovými, díky domácím a národním tématům. Od světových umělců se mají pouze inspirovat ale ne je napodobovat. Mladá bouřlivá generace dělala

⁵⁵BRABEC, Jiří a kol. *Dějiny české literatury III: Literatura druhé poloviny devatenáctého století*. 1.vyd. Praha – Nakladatelství Československé akademie věd, 1961.

⁵⁶VLAŠÍNOVÁ, Drahomíra. *Eliška Krásnohorská*. I. vyd. Praha - Melantrich, 1987.

⁵⁷VLAŠÍNOVÁ, Drahomíra. *Eliška Krásnohorská*. 1. vyd. Praha, Melantrich, 1987.

z Krásnohorské staropanenskou, úzkoprsou a konzervativní slečnu. Viděli ji jako asketickou, odříkající a na lásku rezignující ženu. Tyto povrchní řeči přežívají kolem její osobnosti dodnes.⁵⁸⁵⁹

Ve své kritice *Obraz novějšího básnictví českého* dále pokračuje osobitou kritikou jednotlivých českých básníků. Do úst si vezme prvně Vítězslava Háalka, Adolfa Heyduka a Jana Nerudu. U těchto autorů nekritizuje negativně. Dává je moderním novodobým básníkům za vzor. A to i přes to, že Jan Neruda byl považován za určitého předchůdce kosmopolitní literatury, jím byl také ovlivněn Jaroslav Vrchlický. Následně se pustí do detailních posudků převážně mladých kosmopolitních autorů. Doslova slovní pitvu přichystá Jaroslavu Vrchlickému. Vytkne mu, že se naprosto vyhýbá českým národním tématům. Nápady a náměty podle Krásnohorské čerpá jen a pouze z cizí literatury. Kritička se zaměří také na nedostatky ve skladbě slohu a zaměří se na rytmičnost. Jako kladné vidí u básníka jeho talent, který kupodivu vyzdvihuje. Krásnohorskou možná mrzelo, že byl Vrchlický tak talentovaný člověk. Napsala, že je škoda, že Vrchlický nenaplnuje tak obdivuhodné vlohy slovanským duchem.⁶⁰

„...Tvoření jeho jest rychlé, snadné, rozmanité; forma lahodná, mluva ušlechtilá, volně užívající sice licencí všemožných, ale větším dílem jen do té míry, kde ještě neruší ladnosti ani dojmu. Lépe by ovšem bylo spojití veškerou onu lahodu také s úplnou správností rytmickou i slohovou.“⁶¹

Krásnohorská v případě Vrchlického kritikou nešetří. V jeho epice se nemůže smířit s nepůvodností. Základní myšlenky těchto děl mají podle ní mít svou bázi v cizích literaturách, ve Vrchlického zpracování dokonce ztrácejí i tento svůj původní význam, kterým disponovaly ve svém domácím prostředí.⁶² Avšak Jaroslav Vrchlický se moc nebránil, ale našel zastání u J.V. Sládka, který Krásnohorské odpověděl na její výhradu proti čerpání námětů ze světového prostředí.

⁵⁸ PRAŽÁK, Albert. *Vrchlickému nablízku*. 1. vyd. Praha, Vydavatelstvo Družstevní práce, 1945.

⁵⁹ VLAŠINOVÁ, Drahomíra. *Eliška Krásnohorská*. 1. vyd. Praha, Melantrich, 1987.

⁶⁰ KRÁSNOHORSKÁ, Eliška. *Obraz novějšího básnictví českého: Výňatek z Časopisu Musea království Českého, ročníku LI. svazku I. a II.* Internet Archive [online]. c2001. Dostupné na WorldWide Web: <<https://archive.org/details/obraznovjhobsni00pechgoog>>

⁶¹ KRÁSNOHORSKÁ, Eliška. *Obraz novějšího básnictví českého: Výňatek z Časopisu Musea království Českého, ročníku LI. svazku I. a II.* Internet Archive [online]. c2001. Dostupné na WorldWide Web: <<https://archive.org/details/obraznovjhobsni00pechgoog>> (s. 35)

⁶² KRÁSNOHORSKÁ, Eliška. *Obraz novějšího básnictví českého: Výňatek z Časopisu Musea království Českého, ročníku LI. svazku I. a II.* Internet Archive [online]. c2001. Dostupné na WorldWide Web: <<https://archive.org/details/obraznovjhobsni00pechgoog>>

Poukázal na fakt, že není možné z ničeho jiného získávat nápady k tvorbě, protože všechna národní témata jsou již zcela vyčerpaná a využita. Takže není tedy třeba je neustále opakovat dokola.⁶³

Vrchlického si nevšímal jen Eliška Krásnohorská. Mnohem více než kritiku, se kterou se musel vypořádat v sedmdesátých letech, ho zasáhla kritika v letech devadesátých. Moderní revue ho v té době označila za strnulého starce.⁶⁴ F. X. Šalda sice psal pozitivně o Vrchlického překladatelské činnosti, ale k jeho vlastní tvorbě měl mnoho výtek.

„Pamatuji si, že si mi stěžoval před lety čtenář naprosto inteligentní a filosoficky vzdělaný, že studium p. Vrchlického v ‚Nedělních listech‘ z posledních cizích proudů uměleckých nerozumí, že mu nic nepovědí, co by mu je zpodobilo živě a roztríděně, co by vyřízlo umělecké hlavy v čarách jednotných a určitých... Je to pak jako hra pružných koulí, samý odraz a odskok. Básník A stojí mezi básníkem A a přibližuje se tím a tím D, liší zas oním od E. Celkem mnoho drobného prášku, materiálu z kterého se musí teprve skládat. Ale nejde to dobře, když člověk nezná vzorce, z nichž byl smeten.“⁶⁵

Vrchlický toto pociťoval jako určitý generační problém, každá generace se svým způsobem vymezuje oproti starší a je přesvědčená o své pravdě a výjimečnosti. Pocitem hořkosti trpěl i ze strany Národního divadla, které pravidelně odmítalo jeho dramatická díla. Proti Vrchlickému také vystupovali v devadesátých letech překladatel Jan Váňa a publicista Ludvík Lošťák. Váňa označoval jeho básně za neumělé a jeho dílo popsal jako ostudu české literatury.⁶⁶ Lošťákovi se také podařilo zesměšnit Vrchlického tvorbu a pošpinit i jeho Vrchlického otce.

„...Duch Filipa Jakuba Frída oživil v našem Jaroslavu Vrchlickém. Potřebovali jsme leštidlo, bylo tu, čokoládu, byla tu, zelenou mastičku a životní elixír, byly tu.“⁶⁷

Jeho otec totiž vlastnil obchod se smíšeným zbožím. Nejen Vrchlický, ale i široká veřejnost byla pohoršena znevážením zesnulé osoby. V almanachu Máj vyšel manifest proti kritikovi Lošťákovi. Podepsala ho většina spisovatelů. Zejména: Adolf Heyduk, bratři Mrštíkovi, Zikmund Winter, Jaromír Borecký, Eliška Krásnohorská, Gabriela Preissová, František Kvapil, Antonín Klášterský. Karty se Vrchlickému

⁶³ MÁCHAL, Jan. *Boje o nové směry v české literatuře*. 1. vyd. Praha – Jednota českých filologů, 1926.

⁶⁴ PRAŽÁK, Albert. *Vrchlickému nablízku*. 1. vyd. Praha – Vydavatelstvo Družstevní práce, 1945.

⁶⁵ ŠALDA, F.Xaver. *Kritické projevy – 1*. 1. vyd. Praha – Melantrich, Vydává Společnost F.X. Šaldy, 1949. (s.271)

⁶⁶ PRAŽÁK, Albert. *Vrchlickému nablízku*. 1. vyd. Praha – Vydavatelstvo Družstevní práce, 1945.

⁶⁷ PRAŽÁK, Albert. *Vrchlickému nablízku*. 1. vyd. Praha – Vydavatelstvo Družstevní práce, 1945. (s.211)

obrátily až ke konci života, kdy se dočkal uznání za dílo. Ještě honosnější byla jeho oslava padesátých narozenin, kdy dostal závěj děkovných dopisů. Vrchlického hrálo u srdce, když si četl velký dík za své přispění literárnímu světu. Například malíř Pilner byl Vrchlického známý. Pirner mu k padesátinám poslal obraz antických božstev v moderních úborech, jak jdou Vrchlickému přát. Básníkovi to připadalo symbolické, protože chtěl zpřítomňovat antiku i antickou komedii.⁶⁸

I mládež obdivovala Vrchlického dílo v té době a to pro básníka mnoho znamenalo. Vzhlížela k němu například Zahrada mládí, básnická společnost založená Františkem Kvapilem a jeho ženou, která sdružovala mladé autory. Velký pocit slávy pro něho mohlo znamenat navržení na Nobelovu cenu. Nakonec ji ale nedostal.⁶⁹

O divadelní činnosti příliš nemluvil. Mrzelo ho, že ho málo v divadle hrají. Zdálo se mu, že jsme byli jako národ divadelně chudí a zaostalí. Těšil se ale z Vinohradského divadla. Chystal pro ně Godivu a pevně doufal, že obsazení získá autor i herec. Litoval herce, kteří se dostávali na scénu těžce nebo náhodou. Viděl to například u kočovných společností, kteří přímo volali po tom, aby se mohli povznést výše.⁷⁰

Vrchlický ožil hlavně v posledních letech svého života díky překladatelské práci. Jeho vášeň překládat stoupala a zdálo se, že básník našel klíč k překladatelským branám všech literatur a všech básníků. Podle slov Alberta Pražáka se Klášterský přímo rozhořoval o své chuti stále pronikat do cizích řečí a překládat do úpadu, aby mohl dodat naší slovesnosti to, co jí schází. O východních básních se vyjadřoval jako o zemi málo poznané a mámivě vábné. A právě východ podle něj měla mladá generace dobývat.⁷¹

2.7 Vrchlický o Klášterském

Lákala ho jako překladatele i Anglie, Austrálie a Amerika. Radoval se, že se za Sládkem a také za ním tímto směrem vydal i Klášterský. Vrchlický si myslel, že Klášterský tu může mnoho dobrého naplnit. Překládání Vrchlický přirovnal k cestování. Pokud byl unavený Prahou a jejím prostředím, tak si vzal cizojazyčnou knihu a pustil se do překladu. Cítil se, jako by někam vyjel. Překladačskou činnost dále popsal jako motýlí lov, protože síťka musí být vždy co nejjemnější.⁷²

⁶⁸ PRAŽÁK, Albert. *Vrchlickému nablízku*. 1. vyd. Praha – Vydavatelstvo Družstevní práce, 1945.

⁶⁹ PRAŽÁK, Albert. *Vrchlickému nablízku*. 1. vyd. Praha – Vydavatelstvo Družstevní práce, 1945.

⁷⁰ PRAŽÁK, Albert. *Vrchlickému nablízku*. 1. vyd. Praha, Vydavatelstvo Družstevní práce, 1945.

⁷¹ PRAŽÁK, Albert. *Vrchlickému nablízku*. 1. vyd. Praha, Vydavatelstvo Družstevní práce, 1945.

⁷² PRAŽÁK, Albert. *Vrchlickému nablízku*. 1. vyd. Praha, Vydavatelstvo Družstevní práce, 1945.

2.8 Vrchlický překladatel

Vrchlický ale nebyl příliš trpělivý jako překladatel. Vrhá se často na cizokrajného motýla rukou a přímým úderem. Neměl dost klidu, aby správně zvážil slovo, které vybere. Překládal často v mžiku, rychle. Za zvlášť těžký překlad považoval Shakespearovy sonety. Zmínil se o nich jako o sisyfovské práci a poznamenal, že je dost dobře nezdolal. U Shakespeara byl přesvědčený, že se musí překlad obnovovat. I přes to, že Sládkovu tvorbu hodnotil jako velmi vysokou, měl za to, že Shakespeare bude u nás překládán zase znovu.⁷³

Zkušeně dokázal Vrchlický odhadovat básnické vlohy u různých lidí. O Mahenovi říkával hned od počátku, že z něho něco bude. Sledoval je s touto nadějí, která byla stále víc a víc potvrzována skutečností. Zasedal proto i v porotách kvůli svému dobrému odhadu. A. Pražák seděl s Vrchlickým prvně v tehdy ustanoveném fondu Zeyerově. Vrchlický se snažil o to, uvést fond v život a spolupracoval i na jeho statutu. Podle něho jmenovala prvního porotce Akademie, druhého si volili mladí autoři a třetí byl kooptován. Za Akademií tedy v první porotě zasedal Vrchlický, za mladé autory Albert Pražák a kooptovaný byl Jiří Karásek ze Lvovic. Vrchlický chtěl sice dosadit Klášterského, ale A. Pražák radil raději někoho jiného, například Karáska. Vrchlický byl později obviňován, jako by se byl i v této porotě dopustil bezprávnosti. Ale jak uvádí Pražák, Vrchlickému šlo tenkrát opravdu jen o nález nejlepších mladých poezií. Jména a jejich propojení s různými mocnými literáty mu byly lhostejné. Stranil se sice svým přátelům v Akademii, ale v porotě zasvěcené básnickému dorostu, nepřijímal osoby, které chtěl kdokoliv protlačit. Vzdálil se tak i stranickému politikaření a ohlížel se jen po nadaných lidech. Jevil se jako literární člověk a básník, proto bylo těžké zjistit, jak se politicky angažuje nebo ne. Pražák píše, že Vrchlický politicky nepřináležel žádné straně.⁷⁴

Jaroslav Vrchlický se stal jedním z nejdůležitějších postav polemiky mezi ruchovcí a lumírovci. Boje mezi mladou a starší generací ale probíhaly i s ostatními. Roku 1879 vydal malíř Soběslav Pinkas pojednání, v němž se kriticky vymezil proti Vítězslavu Hálkovi jako první, kdo si Hálek dovolil negativně kritizovat. České písemnictví obvinil z až přílišné posedlosti národními tématy. Naopak velmi upřednostnil lumírovce, kteří podle jeho názoru svým kosmopolitním pojetím kladně přispěli české literatuře. Eliška Krásnohorská odpověděla na Pinkasovu stať, když

⁷³ PRAŽÁK, Albert. *Vrchlickému nablízku*. 1. vyd. Praha, Vydavatelstvo Družstevní práce, 1945.

⁷⁴ PRAŽÁK, Albert. *Vrchlickému nablízku*. 1. vyd. Praha – Vydavatelstvo Družstevní práce, 1945.

vydala pobouřený článek *O Hálkovi slovo včas*, kde se zaměřuje především na kritiku Vrchlického. A to proto, že jím byl Pinkas nepopíratelně ovlivněn.⁷⁵

Proti lumírovcům se zaměřily také časopisy Světozor a Paleček, které podporovaly Elišku Krásnohorskou a národní myšlenku. Nejintenzivnější boje mezi názory kosmopolitními a národními probíhaly v rámci Umělecké besedy, spolku českých umělců, ve kterém v té době převažovali osobnosti, které zaujímali protilumírovský zřetel.⁷⁶

Zřejmě jediný, kdo dovedl nalézt rovnováhu mezi oběma zneprátelenými směry, byl Jan Neruda. Roku 1881 vydal úvahu o poezii pro Osvětu, kde vysvětlil, že směr světový i národní mají stejnou váhu a stejnou důležitost pro rozvoj české literatury. Domníval se, že není možné je rozlišovat na dobré a špatné. Autoři obou směrů psali díla poetická a umělecky cenná. Po konfliktu v osmdesátých letech devatenáctého století spory mezi školou národní a školou kosmopolitní do ztracena nadobro utichly. Národní kultura měla být obohacována tématy světovými a stejně tak utvrzována díly, ze kterých je vidět a cítit národnost.⁷⁷

3 VLASTNÍ INTERPRETACE LYRIKY ANTONÍNA KLÁŠTERSKÉHO

V této části bakalářské práce rozeberu některé básně z vybraných sbírek Klášterského. Rozdělila jsem je podle tematických okruhů. Jako první jsem si pro rozbor vybrala sbírku *Sny a toulky*, kde Klášterský prochází místy a vzpomíná na své dětství. Po té jsem se zaměřila na sbírku *Cestou podle Moře*, kde autor popisuje exotické dálky ale i společenská témata. A jako třetí sbírku jsem použila *Pražské motivy s vlasteneckým námětem*, protože Klášterský v Praze studoval a u Prahy pobýval jako dítě na prázdninách.

Básně Klášterského jsou prosté, tiché a uhlazené. Nejsou to žádné drsné nebo složité verše, které by čtenáře nutily přemýšlet. Ve sbírkách převažuje přírodní a milostná lyrika, v pozdějších se pak Klášterský dotýká vlastenectví a politiky. Jeho básně se podobají básním Vrchlického. Vedle Vrchlického si všimneme, že je básník

⁷⁵ HRABÁK, Josef, JEŘÁBEK, Dušan, TICHÁ, Zdeňka. *Průvodce po dějinách české literatury*. 3. vyd. Praha – Panorama, 1984.

⁷⁶ HRABÁK, Josef, JEŘÁBEK, Dušan, TICHÁ, Zdeňka. *Průvodce po dějinách české literatury*. 3. vyd. Praha – Panorama, 1984.

⁷⁷ BRABEC, Jiří a kol. *Dějiny české literatury III: Literatura druhé poloviny devatenáctého století*. 1. vyd. Praha. Nakladatelství Československé akademie věd, 1961.

ovlivněn i Josefem Václavem Sládkem, ale to spíše až v pozdějším věku. Vrchlického vliv v jeho básních stále převažuje. Jeho řeč je jemná, opravdu působí čistě bez, zabarvení nebo častého užívání expresivních výrazů, které by text v jeho případě zatěžovaly.

3.1 Sny a Toulky

Básník se vyžíval v přírodě a přesně ta je bohatě reflektována v jeho sbírce Sny a Toulky, která vyšla v roce 1905. Sbírká má 89 stran a skládá se ze 48 básní. Všechny se vztahují ke kraji, kde básník buď trávil dětství, nebo odkazují na místa, kde básník odpočíval. Jména jednotlivých básní jsou zřejmá a jasně vypovídají o tom, co se v básni dočteme. Většinou se skládají ze čtyř až osmi veršů. Rým je pravidelný a autor je píše pomocí daktylotrocheje nebo trocheje s předzáškou. Velice zajímavé na této sbírce je, že všechny básně se vztahují k cestám, kde Klášterský relaxoval nebo jen k prosté přírodě, kterou nade vše miloval. Nesou si názvy jako U rybníka, Jarní, Za bouřné noci, Stopy moře, Ticho v lese, Den, Za jitra, Stesk, V hlubinách lesa, Holubi, V noci, Na cestu, Cestou, Most duší, Jako květy... Pro rozbor a vlastní interpretaci jsem si vybrala báseň:

„Podle šídel, zlatých vážek

*Na tůně se pokraji
stínem, světlem mihají
modrá šídla, zlaté vážky,
honí se a stíhají.*

*Hned jsou tu a ihned tam,
ztrácejí se, nevíš kam,
a již zase blýsknou v záři,
živý léta drahokam.*

*Podle tůně v trávě sním
nad problémem hlubokým,
modrá šídla, zlaté vážky
myšlenkám se smějí mým:*

*Bláhový co vyzkoumáš,
Dojdi ke dnu tůně až?
Bláto bude vždy jen blátem
a vždy krásou tanec náš.*

*Poesie vždy je sen,
Záře hra a kouzlo změn,
rej a tanec, div, jenž stačí
na pohádku u kamen.*

*Prška zlatých blýskavic,
Rosy třpyt, jenž září vstříc,
jiskry hvězd na modrém nebi,
všecko a přec sladké nic!*

*Co v tom pravdy – nevím sám,
vím jen, že jsem v rej a k hrám
podle šídel, zlatých vážek
pokynul svým myšlenkám.⁷⁸*

Z básně se dozvíme, že autor mluví přímo k živým tvorům, jako jsou vážky. Obrací se k šídlům a vážkám a v podstatě se jim zpovídá, přemýšlí o sobě a pozoruje je. V prvních dvou verších si všimneme, že Klášterský použije spojení 'modrá šídla' a 'zlaté vážky', což ve čtenáři evokuje jistou představu, jak je hmyz krásně barevný a kontrastuje. Honí se a stíhají. To je v podstatě popis toho, co básník pozoruje a také to vypovídá o jeho pozorovacím talentu. Jak jej v básni dokáže využít. A již zase blýsknou v tváři, živý léta drahokam. Toto spojení můžeme vidět jako metaforu a personifikaci. Drahokam

⁷⁸ KLÁŠTERSKÝ, A. *Sny a Toulky*. Praha, Nakladatelské družstvo Máje, 1905. (s.33)

najednou ožije a zároveň nám čtenářům popisuje jak je hmyz krásný a jak se blyští v krajině.

V následujícím verši autor prozrazuje čtenáři, že přemýšlí nad hlubokým problémem. Zřejmě si šel Klášterský pročistit hlavu do přírody a povídal si s hmyzem. Evidentně leží v trávě. Šídla a vážky se smějí jeho myšlenkám. V tomto případě bychom spojení mohli nazvat personifikací, protože vážky se najednou smějí, a to v přírodě nevidíme. Jen sám básník si tento fakt myslí. Zřejmě ho tíží svědomí a zpytuje a je v takovém rozpoložení, že nikdo jiný než vážky a šídla ho nemohou vyslyšet. I když se mu smějí.

Následně se Klášterský až trýzní, protože sám sebe oslovuje Bláhový. Tato řečnická a hodnotící figura se zde tváří jako asyndeton. Slovo bláto se v básni několikrát opakuje, tedy představuje epizeuxis. Tedy to, že se slovo objevuje vícekrát ve verši. Podobně se ve verši vyskytuje slovo hned a ihned. Další z veršů přináší uvolnění básníka samého, je vidět, že už nepřemýšlí nad složitou věcí a netrýzní se hlubokou myšlenkou. Poezii pak připodobní k reji a tanci, tedy chce říct tímto obratem, že je proměnlivá a že je to hra se slovy, také ji nazývá jako kouzlo změn. Básník se zmíní, že onen rej vážek v přeneseném významu mu postačí přitom, když sleduje pohádku u kamen. Tím chce metaforicky říct, že skládá básně snadno, když ho to napadne třeba u pohádky.

Báseň je rytmická, rým je zde sdružený. Na konci básně Klášterský dojde díky reji vážek a šídel k vysvobození ze svých těžkých myšlenek. Píše, že pokynul svým myšlenkám, tím naznačuje, že se mu zřejmě v přírodě ulevilo, protože tento hmyz mu pomohl s vyřešením problému.

Avšak uprostřed sbírky najdeme báseň *Otec a syn*, tato báseň se jeví, jako by do sbírky nepatřila. Klášterský přemítá o vztahu mezi rodičemi a potomkem. Dochází k poznání, že vztahy mezi generacemi se opakují a nakonec musí dát otcí za pravdu. Báseň, která má jiný tón než básně s přírodní tematikou je jakýmsi hlubokým rozjímáním.

Známým krajem je báseň, ve které autor vzpomíná na své dětství, které často trávil u Prahy. Píše, že je jako mlha šedá, zvedá se mu z duše spleen. Těmito slovy si připomíná a popisuje čtenáři vzpomínky. Báseň je plná personifikací a metafor. Například personifikace *'mě z duše spleen se zvedá'*. Nebo další: *'kam vyplašili tebe, pohádka tichých le't*. Popisuje jak v krajině jako mladík snil a dýchal čerstvý vzduch v lese, procházel se kolem rybníka. Vidí starý park, za kterým se skrývá ves. Cesty se

změnily, jsou dnes zryté a táhne se přes ně vlak. Básník chce touto básní zřejmě říci, že zoufá, nad tím, jak už je starý a že mládí, kde se procházel, bylo krásné, bezproblémové. Lehce se mu dýchalo jako mladému. Tady píše, že se mu dýchá hůř. Používá zastaralých spojek jako leč, ký, či zájmeno oněch. Zajímavé je citoslovce ach, užitá jako apostrofa nebo verš, který začíná ó, které zde slouží také jako apostrofa.

Další z básní, která navozuje čtenáři pohodu a klid a ,která poukazuje na básnickovy vnitřní spokojenost nese název *Siesta*. Jak už název říká, báseň ukazuje na Klášterského odpočinek. Sedí jako rybář u vody, popisuje okolní louky, topoly...Opět zde najdeme přirovnání, metafory a personifikace, také zjemnění, básnický přívlastek. Zajímavá je zde básnická figura aliterace, stíhám světél stínů, tedy opakování stejných hlásek na začátku slov. Rým je zde sdružený.

Zahrada mládí je název básně také z této sbírky, která čtenáři přeneseně říká, jak je život ve stáří tíživý. Zahradu mládí popisuje jako zář květů běl. Vzpomíná sám Klášterský, že ji také šel, tedy že ji už prošel a má mládí za sebou. Dozvídáme se, že to ale bylo dávno a že to byl jen mžik. Z té zahrady mládí ho vyhnal Život ukrutník. Velké písmeno v básni zdůrazní básnickovo pocity. Mládí symbolizuje bezstarostnost, básník se zabývá věcmi, které dřív neregistroval. '*K nohám se starostí připjala tíž, na bedra těžký mi ulehl kříž*', zde popisuje. Když byl mladý zpíval mu v srdci pták, dnes má v srdci ticho a zrak mu ovlhl, protože zaslechl v zahradě smích. Tím chce vysvětlit, že když se rozvzpomene na své mládí, je mu smutno, že už je pryč. Zkrátka mládí uplynulo s časem a básník stárne. Tuto báseň věnoval Františku Kvapilovi.

Jako další báseň se čtenáři zalíbí *Toulky duše*. Rým je zde střídavý, abab. Skládá se ze šesti slok. Autor zde přemítá o své duši. Ptá se své duše, kde se v noci toulala a oslovuje ji jako tulačku. Takže zde máme hned apostrofu a také řečnické otázky. Dále anaforu začínající vždy písmenem A. Duše se koupala v tůni a na třtinách se toulala. Básník si v podstatě povídá sám se sebou. Příroda je mu opět zdrojem metafor a personifikací. V básni jsou lekníny personifikovány, protože sní. Tulačka duše si hrála s vílou a lekníny a je veselá. Na závěr básně se dozvíme, že duše plakala tam, kde spal mrtvý. Z toho usoudíme, že Klášterský pravděpodobně vzpomíná na zesnulého přítele. Celou básní se ale prolínají motivy přírody. Vyskytují se zde holubi, sovy, netopýři.

O zasněném Klášterském hovoří i báseň pojmenovaná *Zpověď snílka*. Reflektuje opět nálady, pocity a snění či fantazírování básníka. Najednou se vztyčila vlna, spláchla vše živé, co na lodi bylo. Básník se probouzí na vlnách a je osamělý, pozoruje loď, která odjíždí. Vlny s ním házejí a přehazují si ho, až jedna poslední vlna Klášterského vyhodí

tvrdě na břeh. Ujali se ho cizí rodiče a představuje si, že je cizí dítě, které se často musí nuceně smát. Vzpomíná na loď a moře. Věří, že se loď objeví a že ho vysvobodí z klepet cizí rodiny. Tato báseň je psaná jako sonet.

Ve vyschlé strouze je název básně, která nepůsobí moc optimistickým dojmem. Zřejmě chce Klášterský poukázat na to, že si nese nějakou tíhu ve své duši a opět jako v dalších básních vzpomíná na mládí. Přírodní motivy se vyskytují v každém verši. Máme zde například figuru jako pyšný vějíř kapradin, což je personifikace. Bohatá slovní zásoba a slovní obraty jsou opravdu zajímavé. Například: *'stlívá svadlý list, svlažil splav, houšť se zdvihá všudy, třtina chví se bohatá, na stvol věší netykavky'*...Je zde užít básnický přívlastek bujných plesů proud.

Báseň *Smích* pojednává o jeho synovi, ptá se ho, zda umí zpívat stejně jako skřivánek. Oslavuje a opěvuje smích. Máme zde opět básnickou figuru apostrofu ó, velké množství vykřičníků. Básník se zřejmě rád smál. Od smíchu zase přechází k přírodním motivům jako je zpěv pěnice, lesy kvetoucí, modravá vzletí nebesa...Ve verších nalezneme i grafické pomlky. Například: A přec- mne pochyb svírá již jen noc...Nejspíš se básník touží zasmát, lehce a šťastně. Báseň je laděná velice pozitivně a čte se jedním dechem. Nejsou v ní použité složité básnické figury, prolíná se v ní jen příroda a smích. Nenacházíme v ní komplikovanost hlavní myšlenky. Sbíрка zahrnuje i básně s motivy z ciziny. Například báseň:

„Večer v cizině

Před zázraky štětce a dláta,

Při stíhání mořských pěn

jak sladce plyne a chvátá

ten teplý, podletní den!

však večer když táh a se smrákal,

tu víchr a hustý déšť lákal

do krčmy útulných stěn !

do staré jsem osterie

tu zapadl moři blíž

a naslouchal, vítr jak bije

jí do oken, prázdnil číš.

Jak čas se loudá a plouhá!

a divná na srdce touha

a divná mi ulehla tíž.

Kol prázdnno, jen obrovská kočka

blíž přišla otřít si hřbet

a ke mně zvedala očka –

v tom náhle přised si kmet.

Vlas bílý tváře mu venčí –

já nevěděl, přišel-li zvenčí,

či odkud se právě zved.

Ó promiňte, milý pane,

že ihned usednu k vám,

když bouřný vítr tak vane,

je smutno sedět tak sám,

a cizincem v zemi té jste-li,

jste jistě dnes neveselý,

och, pane, to znám, to znám!

Tu vína nad plnou číší

jak sklání se samotář,

hlas dálný, sladký tak slyší,

své matky zří, milenky tvář,

líc krásnou s vábnýma rtoma,

tu milou síňku tam doma,

kde lampy staré plá zář...⁷⁹

Báseň je nápadná tím, že se skládá z deseti slok po šesti až sedmi verších. Střídá se zde daktyl s trochejem. Rým je nepravidelný. Básník zde popisuje teplý letní den, avšak večer začne pršet a tak ho zláká hospoda. Píše, že upadl do osterie a poslouchá vítr, jak bije. Mezitím vypije číši. Klášterský se opět zpovídá, na srdci má tíž. Trpí samotou, okolo nikdo není, jen kočka, která si přijde otřít hřbet. Náhle se v hospodě objeví kmet s bílými vlasy. Dávají se do řeči a samotář vypíjí číši. Autor popisuje jeho tvář. Stěžuje si, že život lidí je krátký a vzpomíná zřejmě na někoho zesnulého. Píše totiž, že kdo odešel, nepříjde zpátky. Na konci básně popisuje, jak vítr bolestně vyl a jak vlna za vlnou do skaliska tříská. V básni se Klášterskému na závěr vysmívá vlna a nevidí ani stopy po divném kmetu.

Naopak krátkou kompozici má báseň *Otázky*. Skládá se ze tří slok po čtyřech verších. Rým je zde přerývaný, tedy abcb. Autor se táže duše, zaprvé pokládá otázku, kdybys měla být ptákem, kterým, duše, být bys chtěla? Ve druhé sloce se ptá stejně na kámen a ve třetí sloce se táže na strom. V básni je tedy refrén, který se třikrát opakuje. Duše vždy odpovídá po odmlce. Napřed by chtěla být sýčkem, pak démantem a naposledy osikou. Básník je opět lehce zamyšlený a přemýšlí o své duši nejspíš. Vlastně si i sám odpovídá. Duše je tak personifikována. Není přece hmatatelně živá. Básnická figura '*Kdybys měla být...*' představuje kromě refrénu epizeuxis.

3.2 Cestou podle Moře

Cestou podle Moře je sbírka Klášterského, kterou věnoval svojí babičce. Některé básně jsou římsky očíslovány. Jinak jsou to básně vesměs podobné předchozí sbírce. Na první pohled si všimneme, že popisuje zážitky z cest a sahá k přírodním motivům. Sbíрка je podobná předchozí, kterou zde rozebírám. Listy v této sbírce byly slepené k sobě, takže jsem je rozebrala. V této sbírce je cítit větší optimismus než u předchozí. Básně jsou zpočátku více exotické, je z nich vidět, že Klášterský rád cestoval, pak se vrací k všedním tématům a jsou zde i básně věnované různým přátelům.

Jako první si čtenář přečte báseň stejnojmenné sbírky. *Cestou podle moře*. Autor si užívá exotických chvil u moře a nic mu nechybí. Rým je zde střídavý a básni nechybí rytmus. Klášterský zde popisuje vůni vavřínu a měkký písek. Moře je širé a nebe přirovnává k oceli. Opět používá přírodní motivy květin, jako jsou růže, mučenky,

⁷⁹ KLÁŠTERSKÝ, A. *Sny a Toulky*. Praha, Nakladatelské družstvo Máje, 1905. (s. 87)

révové listí a cypřiš. Na konci básně popisuje svůj duch, který letí do bájí. Těmito prvními lehkými verši čtenáři navodí odlehčený pohodový pocit. Je zde cítit, že básník píše z vlastních zážitků a cest. V básni používá čichový smysl, díky kterému popíše vůně květin a stromů. Nebojí se personifikace. Moře zpívá, duch letí. Jitro na moři je hned další báseň a opět si všimneme motivů, jako je autorova duše, moře, nebe, dálky, vzduch a oblaka. Je zde užita metonymie: A na plachtách člunů hrál modrý jas. Personifikace také nechybí: Mraky mi do oken hledí. Přirovnání: A hlava jak spita se točí. Následují další exotické básně z Verony. *Benátská Causerie*. V této básni Klášterský oslavuje překrásné Benátky, po letech tam zase přijíždí. Použije věcnou metonymii hned v první sloce: Zás v náručí se vaše řítím. Přirovnání: 'A piju vzduch jak vonné víno'. Nechybí ani mytologické postavy v básni Aretino a Tizian. Sebe přirovnává k ptáčeti od severu, když v hnízdo své se navrácí. Tím chce vyjádřit, jak Benátky miluje a že se v nich cítí jako doma v hnízdě. Jeho duše se v moři houpá jak gondola. Tímto přirovnáním chce nastínit jak je mu dobře, krásně a že život v Benátkách je opravdový balzám pro jeho duši. Celá *Benátská Causerie* se skládá ze čtyř básní. Jednotlivé básně jsou oddělené hvězdičkami a nakonec *Causerie* zopakuje Klášterský celou první sloku první básně. Opět se Klášterský vyznává z toho, že po letech dech jihu cítí a zase v náručí se jeho řítí.

Ve sbírce jsou básně, kde Klášterský již hovoří o ženě i prvním dítěti. Sbírkou *Cestou podle Moře* vyšla roku 1902 a syn Ivan se mu narodil 1901. V básni *Moře často slyším*, vyzdvihuje Klášterský právě svoje vzpomínky, které se mu vrací ve snech. Často slyší moře, jak šumí. Básník touží v těchto verších po svobodě a po tom, aby se zase mohl na chvíli odtrhnout od ženy a dítěte a užívat si samoty u moře. Ptá se moře, zda na něj volá, že by rád 'přilét' ale nemůže. Uvádí, že má první dítě po Bohu a ženu. Chystá se ale 'pár brázd přeorat' a pak se rozběhne. Klášterský tedy vede vnitřní monolog a přemýšlí nad tím, jaké má teď povinnosti, a že až dítě odroste a postará se dostatečně o rodinu, tak pak se vydá na cesty.

Památce mé Báby jsou verše věnované na památku Klášterského babičce, která zesnula. Rozsáhlé básně jsou očíslovány římskými číslicemi, je jich celkem 13. Báseň je protkaná smutkem nad zemřelou duší. Klášterský hodně trpěl a cítil, že babička byla velice dobrá žena. Z toho, co v básních píše, ji měl hodně rád a lidé také. Uvádí zde, že ve snech slyší velký smutný pláč Mirovických zvonů. 'Pláč zvonů', 'zvony vyprávěly' je užito jako personifikace. Jinak se zde vyskytuje metonymie: 'chvěla se a v pláči lkala srdce zvonů'. Rým je zde střídavý.

Klásterský sice používá slovo bába, ale z básně nevyplývá, že by to bylo hanlivé slovo. Staví se k bábě velice hezky, obdivuje ji a říká, že chtěla vždy vše smírem a láskou vyléčit. Lehce vyřešila každý spor a měla i po sporech úsměv na rtech. Obrací se i k lidem, jak je měla ráda. Klásterský prochází rodným městem a běduje nad smrtí drahé babičky, říká, že děd už je dávno mrtvý. Lituje ji, popisuje, jak měl rád její dobré oči a zlatá ústa, která měla pevně uzamčená. Touto cestou chce zdůraznit, že se jí svěřoval, a že uměla držet jazyk za zuby.

V této sbírce najdeme i báseň:

„Aloisu Jiráskovi

-Ke dni 23. srpna 1901.-

*V tvém díle rád mám vůni české hrudy
a starých srdcí rozpadlých už vznět,
ba, byl by to kdysi u nás jiný svět,
tak plný jara, jak ted' plný nudy.*

*Pro něco bít se, rvát a krvácet,
Pro něco snášet ústrky a trudy
A milovat, co miloval už děd,
Ten český vzduch, ten kraj, ten národ chudý.*

*Tak nedávno to a tak dávno přece!
Dnes přes to vše jdem, dál jak vlny v řece
Však v srdcích spleen, a duše zmírá v mdlobě.*

*Ty, mistře, zdráv bud', zdar bud' Tvému dílu,
A lid Tvůj křepkost, ztracenou svou sílu,*

*Své celé mládí zase najde v Tobě!*⁸⁰

V básni najdeme rozmanité básnické figury. Například 'pro' a 'dávno' je anafora. 'Duše zmírá v mdlobě' je metafora. 'Jak vlny v řece' určíme jako přirovnání. 'Mládí najde v Tobě' je metonymie. 'Ty, mistře' je apostrofa, tedy oslovení.

Z této básně vyčteme vztah Klášterského k Jiráskovi a jeho postoj k jeho dílu. Z veršů číší obdiv Klášterského k Jiráskovi. Klášterský v básni odkazuje na slavná díla Jiráska, pravděpodobně na Staré pověsti české, které mají sílu, jsou plné hrdinů a přečetl si je snad každý Čech a díky této knize národ vzkvétal. Období je to dávné, už odeznělo a teď pociťuje básník nudu. Nemá pro co 'se bít, rvát a krváčet'. Český vzduch je zřejmě tíživý pro Klášterského a kraj je chudý. Z této myšlenky poznáváme, že Klášterský touží po obohacení literárního života a kulturního života. Tragika národa básníka trápí, poukazuje na bolest a tíhu.

Alois Jirásek byl jeden z největších představitelů českého realismu, Klášterský si uvědomuje jeho jedinečnost. Oslovuje ho v básni jako mistra a vidí v něm velkou naději pro budoucí vývoj literatury. Nabádá ho, aby byl zdravý a aby zlomený, trpící lid, našel opět sílu literatury právě u Jiráska. Kdyby nebylo Jiráska, lid by zůstal zaostalý a zvadlý v národním duchu. Klášterský vkládá jedinou naději do Jiráska, on je ten, kdo má spasit a probrat lidi z mdlob a má jim pomocí literatury vtisknout do žil energii a mládí.

Jirásek si pochopitelně rozuměl s okruhem lumírovského kruhu a stýkal se s těmito autory. Jirásek byl pro Klášterského velký umělec, protože, když si přečteme další sbírku, Pražské motivy, zaznamenáme, že Klášterský se jeho tvorbou inspiruje.

3.3 Pražské motivy

Sbírka Pražské motivy je považována za Klášterského vrcholné dílo v oblasti realistického žánru. Sbírkou věnuje svému slavnějšímu současníku Aloisi Jiráskovi, kterému při věnování skládá hold s odkazem na sepsání Starých pověstí českých.

Sbírka je sestavena z obrazů staré i Klášterského současné Prahy. Je sestavena pečlivě jako průvodce jak po důležitých a zajímavých místech města, tak po historických událostech a pověstech. Autor zde obdivuje velká jména historie spojená s pražskými místy: sv. Václav, sv. Anežka...

Jedná se o lyrické básně, ve kterých autor opět využívá bohatě personifikaci (např. Hovor věží), metafor a metonymií. Tyto básnické figury najdeme v jeho básních

⁸⁰ KLÁŠTERSKÝ, A. *Cestou podle Moře*. Nakladatelské družstvo Máje, Praha, 1902. (s.100)

nejčastěji. Veškeré události a obrazy města spojuje s každodenním životem Pražanů. Lyrika je to tedy vlastenecká.

Básně se nechají rozdělit do okruhů dle místa: Hradčany, Staré město, Nové město. Většinou jsou spojeny s nějakou významnou událostí z českých dějin nebo významnou osobností či s patrony. Básník se opírá o pražské legendy, které k městu neodmyslitelně patří, a také čerpá z Jiráskových Starých pověstí českých.

Básně bez určení místa a návazností na historii pouze reflektující nálady a obrazy z každodenního života města – *Léto v městě, Zima v městě, Na nábřeží, Noc nad Prahou, Holubi, Z ulice, Hnanci, Hovor věží, Motýl, Staré domy, Večer u řeky.*

Sbírka má být jakousi roznětkou národního citění a uvědomění si národní identity v duchu vzrůstajícího nacionalismu ve střední Evropě, který se stupňoval v celé 2. polovině 19. století. Snaží se probudit národní hrdost a to zejména skrze slavné události a velké osobnosti našich dějin, především Karla IV. Zároveň se snaží sepsat jakési memento, vybízí k jednotě národa, která byla na konci 19. století poměrně vážným problémem. Nově se formující politická uskupení nebyla jednotná v představách o budoucnosti Českých zemí v rámci habsburské monarchie.

V této době byly české země průmyslově nejvyspělejší částí Rakouska- Uherska. Nebyla však pevně zformována nová vlna české inteligence. V dějinách českých zemí docházelo ve vlnách k jejich odlivu, zejména pak po bitvě na Bílé hoře. Následná germanizace země, která vyústila až v národní obrození, kdy pojem národa nově souvisí se společným kulturním základem a jazykem. Národní obrození, které probíhalo od 90. let 18. století a celou první polovinu století devatenáctého, položilo základ pro nový vývoj české společnosti. Nástup Bachova absolutismu však tento vývoj poněkud zbrzdil, došlo k potlačení národních snah v monarchii, zákazu politického života, zákazu výuky češtiny.

Zároveň dává čtenáři nahlédnout do Prahy konce 19. století, kdy nebyla ještě tak velká, jak ji známe nyní. Praha, jak ji popisuje ve sbírce autor, vznikla roku 1784 spojením Starého Města, Malé Strany, Hradčan a Nového Města. V roce 1850 k ní bylo připojeno páté město – Josefov. V druhé polovině 19. století ztratila pevnostní statut a začala se rozšiřovat za své původní hradby. V době, kdy vzniká tato publikace, ještě pražské čtvrti jako Karlín, Smíchov, Žižkov a Vinohrady, jsou pouze pražskými předměstími, nikoli součástí Prahy. I když zmiňovaný Žižkov a Vinohrady tvoří největší

obytný celek Prahy. Teprve v roce 1983 je k Praze připojen Vyšehrad a o rok později Holešovice. Ostatní čtvrti se staly součástí tzv. Velké Prahy až v roce 1922.⁸¹

Velkou pozornost věnuje autor Hradčanům, z nich pak především Chrámu sv. Víta, Václava a Vojtěcha. S chrámem je spjata řada legend, ke kterým se ve sbírce autor vrací, připomíná tak důležité momenty českých dějin. Kontrastem k tomuto má být vyobrazení Nového světa, který vznikl jako Hradčanské předměstí hradu již od 14. století a pravděpodobně byl obýván řemeslníky, kteří pracovali na Hradu.⁸²

Věž chrámu potom připodobňuje ke strážkyni a ochranitelce města. Tato paralela se v kontextu tehdejší rozlohy města zdá téměř ideální, protože věž byla vidět ze všech konců tehdejší Prahy. V době, o které mluvíme, to také byla její jediná věž. Západní průčelí Chrámu, včetně příčné lodi a dvou západních věží bylo dokončeno na konci 19. století. Západní věže byly postaveny 1892 a Chrám byl vysvěcen roku 1929.⁸³

Autor uvažuje o věži jako centru, orientačním bodu, ochránkyni starého města, jako básnickou figuru zde používá personifikaci: *'plna síly, velebi a vzdoru'*.

V básni Svatovítský dóm se autor vrací k významu chrámu v dějinách naší země, snaží se zachytit probíhající rekonstrukci a dostavbu. Snaží se přiblížit vzhled rozestavěného svatostánku: *'tam ještě starý sloup a stará klenba šedá, tam balvan zelený, jak lišejník naň sedá'*. Také zachycuje dostavbu dvojice západních věží. V básni je zachycena tzv. rekonstrukce za provozu, kdy z vnitřku dómu se ozývají zvuky varhan, zatímco venku pracují dělníci na jeho dokončení. Opět zde ukazuje typický prvek žánru, snaží se začlenit do básně pohled na každodenní život lidí. Iniciativa pro jeho dostavbu vznikla jako symbol sjednocení rozdělené české společnosti, kdy dóm je brán jako symbol naší identity.

Dostavba chrámu symbolizuje znovusjednocení společnosti, zdůrazňuje její kontinuitu a vývoj. Stejně tak stavba Chrámu sv. Víta probíhá průběžně v souvislosti s dobovými událostmi již od roku 935, kdy je zavražděn sv. Václav, který na místě dnešního chrámu založil rotundu sv. Víta (z kláštera v Korvey dostal sv. Václav část

⁸¹Stará Praha na dobových pohlednicích a ve starých fotografiích [online]. Dostupné na WorldWide Web:<<http://www.starapraha.cz/index.php>

⁸²Stará Praha na dobových pohlednicích a ve starých fotografiích [online]. Dostupné na WorldWide Web:<<http://www.starapraha.cz/index.php>

⁸³Stará Praha na dobových pohlednicích a ve starých fotografiích [online]. Dostupné na WorldWide Web:<<http://www.starapraha.cz/index.php>

ostatků tohoto světce, který žil v době Diokleciánově a zemřel mučednickou smrtí při pronásledování raných křesťanů).⁸⁴

Další báseň pojící se Svatovítským chrámem je Pražská legenda. Tato spojená s Chrámem pojednává o tom, že se světci a patroni českého národa vždy, když je země ohrožena probudí k její ochraně, autor v této básni popisuje dvě události: rok 1620, kdy po bitvě na Bílé hoře zvony zněly tak smutně, že začaly probouzet české světce a patrony, kteří za českou zemi odsloužili v chrámu mši. Druhou událostí je pravděpodobně revoluční rok 1848 a pražské červnové povstání, kdy se studenti utkali s vojskem generála Windischgreetze. Autor vyjadřuje ve své básni přání, aby uteklo ještě mnoho dalších let, než se ochránci české země budou muset vzbudit potřetí.

Legenda o Rolandově rohu vypráví o Rolandových rozích, které jsou uloženy ve Svatovítském chrámu, dle pověsti je nechal Karel IV. vyvážit zlatem a uložit ve sv. Vítu. Pověst praví, že je Roland obdržel za službu, aby jej ochránily před Saracény. Když se na ně zahraje, jejich zvuk je prý tak strašný, že nepřítel uteče. Dle jiné pověsti si při bitvě u Roncesvalles chtěl přivolat pomoc Karla Velikého, než však přijel, Roland byl poražen. V Praze se rohy osvědčily při velkém požáru roku 1541, kdy nahradily shořelé zvony.⁸⁵

Rolandova bitva u Roncesvalles je paralelou situace českých zemí ve snahách o samostatnost a lepší postavení v rámci habsburské monarchie. Autor je vyzývá k příchodu na pomoc, kdy naše situace je podle něj bezvýchodná, nabádá k návratu víry v boha a jednotě, abychom nezemřeli. Rolandova smrt připodobňuje naši situaci ve smyslu, že pokud nepochopíme, že máme být jednotní, zemřeme stejně jako on, úplně sami.

V básni *Nový svět* zachycuje autor hradčanské předměstí, které vzniklo již za Karla IV. Autor se zamýšlí nad ironií toho názvu, vždyť se jedná o možná nejstarší předměstí Pražského hradu původně obývané chudými lidmi, kteří pravděpodobně pracovali na hradě. Autor vyzdvihuje kontrast chudé malebné čtvrti k okázalosti a bohatství Hradu, používá metafor: *'Pod paláců a hradu majestátem pár křivých ulic, nízkých domků vzhled, podšívka hrubá drahým pod kabátem'*. Snaží se zde ale také

⁸⁴Stará Praha na dobových pohlednicích a ve starých fotografiích [online]. Dostupné na WorldWide Web:<<http://www.starapraha.cz/index.php>

⁸⁵Stará Praha na dobových pohlednicích a ve starých fotografiích [online]. Dostupné na WorldWide Web:<<http://www.starapraha.cz/index.php>

ukázat každodenní život v těchto malých staveních, kde žila především chudina. Kde je klidné tiché místo hned vedle srdce města. Z blízkého okolí sem zaznívá pouze hluk z Lorety a kasáren.⁸⁶

Posledním zastavením na Hradčanech je *Legenda o Daliborových houslích*, autor spojuje Daliborovy housle se svobodou, míní, že ztráta houslí znamená ztrátu naší svobody v rámci habsburské monarchie. Hrou na housle dle pověsti dával Dalibor najevo, že je uvězněn neprávem.

Dalším místem, které autor přibližuje jako jeden z obrazů je Vyšehrad. Významné osobnosti dějin, které jsou zde pohřbeny, označuje za blanické rytíře vědy, umění a kulturního života české společnosti. Jejich myšlenky a vykonaná práce mají ochraňovat český národ. Vyšehradskou skálu pak vnímá jako srdce tohoto organismu, který zde nad žijícím městem rozlévá svůj klid.

V básni *Minulost* užívá metonymické zobrazení naší minulosti. Jednotlivé události jsou balvany, které se na sebe postupně kupí. I přes všechny události, neshody mezi tehdejší politickou scénou a pokusům o rozvraty tvoří náš společný základ. Bez ní bychom se nemohli tak snadno identifikovat. Nové události již nemohou mít na ty předchozí žádný vliv *'tou skalou nepohne, tou skalou neotřese'*. Autor vyzývá k jednotě národa v rámci habsburské monarchie. V básni se ozývá situace tehdejší české společnosti, kdy jako nejvyspělejší část Rakouska – Uherska musela složitě hledat své místo. Hledání tohoto místa spočívalo i v diferenciaci české společnosti – nejen fakticky, ale i v rámci politického života.

V dalších básních přibližuje autor v obrazech další část Prahy, a to Starou židovskou čtvrť – Josefov. Autor v básni popisuje křivolaké uličky s malými starými domy, kde je ticho a klid. Do života obyčejných lidí zde vstupuje pouze provoz kláštera klarisek a jejich modlitby.

V další básni *Na starém hřbitově židovském*, popisuje jeho malebnost, rozvalené náhrobky, neobstarané hroby, které možná už ani nemají majitele. Jakási divoká zahrada ve stínu stromů a porostlá břečťanem. Tento tichý svět je ukryt za zdí. V okolí netečně však probíhá každodenní život.

⁸⁶*Stará Praha na dobových pohlednicích a ve starých fotografiích* [online]. Dostupné na WorldWide Web: <<http://www.starapraha.cz/index.php>>

Další částí Prahy, které se Klášterský v knize věnuje je okolí dnešního Karlova náměstí, tehdejšího dobytčího trhu. Své jméno nese po zakladateli Karlu IV. V době, ve které to popisuje Klášterský, je již ale přetvořeno do podoby romantického parku dle návrhu Františka Thomayera. Hned v blízkosti Karlova náměstí se nachází čtvrť Karlov s areálem nemocnic, nalezinců. Zde je i vyhlášená a již tradiční Porodnice u Apolináře. Nemocniční prostředí tam ostře kontrastovalo s parkem a zelení, která obepínala městské hradby v této části města.⁸⁷

Báseň *Smutná okna* nám umožňují nahlídnout do světa dětské nemocnice na Karlově. Autor se zde snaží opět vykreslit každodenní život, zejména pak kontrast veselého a smutného prostředí, kdy děti zavřené v nemocnici jsou nuceny pozorovat hry svých zdravých vrstevníků.

V další básni *U Hálkova pomníku* zobrazuje květy jara. Autor vzdává hold básníku jara, který není ještě tak dlouho mezi zesnulými. Jeho socha je umístěna v severní části Thomayerova parku na Karlově náměstí. Spojuje prostředí, kde se na básníka upomínáme s jeho tvorbou, která přesně korespondovala s tímto prostředím.

Legenda o Faustově domě vypráví příběh Mladkovského paláce na rohu Karlova náměstí, kde podle legendy odnesl Mefistofeles do pekla doktora Fausta. V domě se podle pověsti děly divné věci, dům je opředený záhadami pravděpodobně i proto, že dům samotný je starší než náměstí, byl na stezce spojující Pražský hrad s Vyšehradem na místě bývalého pohanského obětiště (odtud i dnešní název Na Moráni pravděpodobně obětiště bohyni Moraně), dům také bývá spojován s postupem vanitas vanitatis – výroba zlata z obyčejných kovů za pomoci kamene. Nakonec byl dům prodán, a jak autor zmiňuje v básni, sloužil jako ústav pro hluchoněmé a stal se součástí Všeobecné nemocnice.

Další okruh básní ve sbírce je spíše náladových nepojící se k žádné osobnosti, ani událostem, pouze skládá střípky do čtenářova obrazu města.

J sme jako velký starý zvon představuje paralelu s českým národem, snaží se vynést potenciál národa a jeho základ: *'Z dobrého ulit kovu,* zároveň se ale upozorňuje, že zvon i dobrý se nerozezní, pokud nebude národ jednotný.

„J sme jako velký starý zvon

⁸⁷Stará Praha na dobových pohlednicích a ve starých fotografiích [online]. Dostupné na WorldWide Web:<<http://www.starapraha.cz/index.php>

*Jsme jako velký starý zvon,
z dobrého kovu ulit on,
a nám se všem tak zdává časem,
že moh by zníti velkým hlasem.*

*Že rozhoupat by moh se v let
a hřmít a zvonit v celý svět
a že by mohl slyšen býti
I přes bouř i přes vlnobití!
v své hudby zvučné souladu
znít, znít a zníti k úpadu,
až druhé zvony se svým vzdorem,
by v jeho píseň pasdly sborem.*

*A že by mohl pozdravit
svým hlasem slunným jitra svit
a zářit v jitřním zlatém lesku,
až vrhal by zpět moře blesků*

*Však bude znít jen v skon a pád
ten velký zvon pokavad-
a to se zdá tak nedohledno-
v něm nebude bít-srdce jedno! "⁸⁸*

Zvon zde symbolizuje srdce národa. Metafora 'starý zvon' ukazuje na nás na národ na naše základy.

⁸⁸ KLÁŠTERSKÝ, A. *Pražské motivy*. Praha, Knihtiskárna F.Šimáček, Nakladatelé.1894.(s.42)

Noc nad Prahou, kde měsíc je strážce nočního klidu, z něj vystupuje jen Vltava, jak proplová meandrem k severu města, popisuje, jak se v průběhu noci mění struktura města, kdy vedle Pražského hradu, který je dominantou ve dne, v noci spíše dominuje silueta Petřína.

Hovor věží pojednává o Týnském chrámu, personifikuje dvě věže gotického chrámu, které bdí nad Orlojem, věže jsou svědky času, popravy.

Klásterský ve sbírce vyjadřuje svůj vztah k vlasti, k místu kde bydlel. Právě v této malé modré publikaci si uvědomíme, jak mu záleželo na jednotnosti národa a jak si přál, abychom se stali jednotkou a neměli kolem sebe lid nevzdělaný a nepřijemný. Klásterský si byl vědom, že když použije v básních témata každodennosti a zobrazí je ve spojení s různými místy v Praze, lidé se zamyslí, jaká byla minulost. Možná, že Klásterský uvažoval naprosto jinak, když sbírku tvořil. Ale odhaduji, že mu na lidech a osudu Prahy záleželo.

Všechny básně ze sbírek Klásterského jsou velice procítěné a je vidět, že to byl velice nadaný básník s velkým společenským cítěním. Přátelé ho museli mít rádi, vždyť jim věnoval básně s neskutečnou vděčností. Vyzdvihoval v nich jejich vlastnosti a vždy touží po míru a jednotě. Byl to tedy člověk mírumilovný a zodpovědný za svou poezii. Ať už jsme četli od něho přírodní lyriku, milostnou, nebo vlastenecká témata, vždy se snažil vypíchnout a zdůraznit problém co nejpřesněji. Všechny typy jeho básní jsou buďto sonety nebo verše, které bychom mohli zpívat. Rýmují se a jsou velice hezky zapamatovatelné a lehké na zapamatování. Obdiv si získal i jako básník-překladatel, vždyť kdo z českých autorů té doby si dovilil a troufl překládat Shakespeara a pouštět se do tak složitého jazyka, jakým se Shakespeare vyjadřoval. Klásterský dával celé společnosti ve své době jistý glanc, lesk a třpyt. Obohatil naši literaturu, místy byl pesimistický. Ale není divu, když mu doba vyložila špatné karty. Nebo měl finanční problémy, čekal na to, až si budou moci vzít svou nastávající ženu. Básně, které napsal dětem, jsou také velice mile a jednoduše stravitelné. Napsal je lehounkým perem a není v nich vidět špetka pesimismu nebo negativního postoje. Zkrátka autor měl děti rád, vždyť i o svém synu píše ve svých básních. Jeho soukromí život se sice nedá načíst v žádné vědecké literatuře, ale z básní jej zachytíme celkem snadno. Byl to básník, jenž miloval přírodu, žil spořádaný manželský život a černé myšlenky ho tu a tam přepadali, ale poezie mu vždy posloužila jako osvoboditel, který jej z chmurných myšlenek dostal.

ZÁVĚR

Antonín Klášterský byl člověk velice uznávaný a je považován za následovníka Jaroslava Vrchlického, i když čelil zpočátku různým posměchům. V bakalářské práci jsem stanovila postavení Antonína Klášterského jako básníka na přelomu devatenáctého a dvacátého století. Rozbroje mezi ruchovci a lumírovci a dusné politické období v druhé polovině devatenáctého století zachycuje ve svých básních. Promítá neustálé touhu otevřít se všemu novému, požadoval světovost a prosazoval školu kosmopolitní.

Z rozboru života a díla Antonína Klášterského se dozvíme podstatné informace, zejména to, že Klášterský, se angažoval jako organizátor literárního života, uplatnil se jako právník, libretista, překladatel, pracoval jako koncipista zemského výboru. Patřil k zakladatelům literárního spolku Máj, plnil svou funkci i jako spoluredaktor Sborníku společnosti Jaroslava Vrchlického. Klášterský rád pomáhal mladým i starším spisovatelům v tísní. Byl to člověk velice ochotný a dobrotivý. Svou práci pečlivě odváděl také v České akademii. Byl jejím řádným členem a později tajemníkem pro oblast literatury. Klášterský byl velice zdatný a ochotný člověk, který překypoval svou inteligencí. Dnes se bohužel o básníkovi téměř nemluví. Byl to člověk, který obohatil společenský život, literární tvorbu a nebál se otevřít své srdce literatuře na světové úrovni. Roli otce zvládal dobře, žil ve spokojeném manželství. Jeho klidná povaha a citlivost k dítěti se projevuje v jeho poezii.

Tato bakalářská práce nás jasně utvrdí v tom, že Antonín Klášterský byl závislý na Jaroslavu Vrchlickém, a že tvorba Jaroslava Vrchlického inspirovala Klášterského básně. U Klášterského byla sice konstatována závislost na Vrchlickém, ale jeho básně jsou nezaměnitelné. Vždyť i jeho vysoká inteligence a zájem o společnost vypovídají o tom, že nelze Klášterského považovat za malého básníka nebo jen člověka, který nosí nálepku epigona Vrchlického. Klášterský žil bohatým společenským, kulturním životem a stýkal se s nejvyšší inteligencí své doby, byl schopný ekonom, úředník, právník, a na druhou stranu i literát, který překypoval sonety a vydával jednu sbírku za druhou. Překládal Shakespeara a s cizími jazyky neměl problémy.

Jeho poezie vycházela z lyriky lumírovců, ale byla pochopitelně ovlivněna tehdejšími básnickými směry, například tzv. realistickým žánrem, což je krátký básnický útvar na rozhraní mezi epikou a lyrikou z obyčejného života, se sociálními motivy na straně jedné a s obrázky přírody na straně druhé. Lyrika opěvovala přírodu, vlast a později i jeho vlastní rodinný život. V jeho básních se také objevovalo téma

tajemství, nálad, věčných otázek o smyslu bytí. Klášterský psal nejvíce přírodní lyriku. Příroda ho učarovala od dětství a vždy se v jeho básních prolíná. Milostná lyrika byla také jeho parketou, psával ji své drahé polovičce, kterou miloval. Vyznával se ze svých pocitů a popisoval své touhy a myšlenky.

Jeho přítel Otokar Březina o něm prohlásil, že to byl básník bohatě citový a že mu bylo ukřivděno, když vstoupil do literatury a dostávalo se mu posměchu. Avšak Klášterský si tyto nepříjemnosti nepřipouštěl, měl doma spokojené zázemí a manželku, která mu dodávala pocit jistoty. (O jeho soukromí se toho moc nedočteme, ale bydlel v Letenské ulici v Praze a scházel se s umělci v restauraci u Schnellů na Malostranském náměstí.) Březina si byl vědom, že nejlepší básně Klášterského pocházejí z ovzduší rodinného a dětského. V této lyrice byl pro mnohé mistrem.

SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ

- BLŮMLOVÁ, Dagmar. *Sto tváří z jihočeské kulturní historie*. 1. vyd. Pelhřimov: Nová tiskárna, 2000. 405s. ISBN 80-902584-6-8
- BRABEC, Jiří. *Poezie na předělu doby*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1964. 216 s.
- GALÍK, Josef a kol. *Panorama české literatury: Literární dějiny od počátků do současnosti*. 1. vyd. Olomouc: Rubico s.r.o., 1994. 552s. ISBN 80-85839-04-0
- HRABÁK, Josef, JEŘÁBEK, Dušan, TICHÁ, Zdeňka. *Průvodce po dějinách české literatury*. 3. vyd. Praha: Panorama, 1984. 521 s.
- KLÁŠTERSKÝ, A. *Sny a Toulky*. Praha, Nakladatelské družstvo Máje, 1905.
- KLÁŠTERSKÝ, A. *Pražské motivy*. Praha, Knihotiskárna F.Šimáček, Nakladatelé.1894.
- KLÁŠTERSKÝ, A. *Cestou podle Moře*. Nakladatelské družstvo Máje, Praha, 1902.
- MÁCHAL, Jan. *Boje o nové směry v české literatuře*. 1. vyd. Praha: Jednota českých filologů, 1926. 115 s.
- NOVÁK, Arne, NOVÁK, Jan Václav. *Přehledné dějiny literatury české : od nejstarších dob až po naše dny*. 5. vyd. Brno: Atlantis, 1995. 1804 s. ISBN 80-7108-105-1
- POLÁK, Josef. *Česká literatura 19. století*. Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1990.
- PRAŽÁK, Albert. *Vrchlickému nablízku*. 1. vyd. Praha: Vydavatelstvo Družstevní práce, 1945. 247s.
- ŠALDA, F.Xaver. *Kritické projevy – 1*. 1. vyd. Praha, Melantrich, vydává Společnost F.X. Šaldy, 1949.
- TOMEŠ, Josef. *Český biografický slovník XX. století, 2 (K-P)*, 1999, Paseka. ISBN 80-71185-248-1
- VLAŠÍNOVÁ, Drahomíra. *Eliška Krásnohorská*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1987. 318s. ISBN 32-031-87

VOISINE-JECHOVÁ, Hana. *Dějiny české literatury*. 1.vyd. Jinočany: Nakladatelství H&H Vyšehradská, s.r.o., 2005. 625s. ISBN 80-7319-031-1

VRBA, Jan. *A. Klášterský*. Praha, nakl. České akademie věd a umění, 1941. 148s.

Internetové zdroje:

LEBROVÁ, Dobromila. Antonín Klášterský: básník, překladatel, *Pozitivní noviny* [online]. 2008. Dostupné naWorldWide Web: <http:// <http://www.pozitivni-noviny.cz/cz/clanek-2008100021>

KRÁSNOHORSKÁ, Eliška. *Obraz novějšího básnictví českého: Výňatek z Časopisu Musea království Českého, ročníku LI. svazku I. a II.* Internet Archive [online]. c2001. Dostupné na WorldWide Web: <https://archive.org/details/obraznovjhobsni00pechgoog>

Stará Praha na dobových pohlednicích a ve starých fotografiích[online]. Dostupné naWorldWide Web:<http:// <http://www.starapraha.cz/index.php>